

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

PROBLEMATIKA A PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ NA VYŠŠÍ
POLICEJNÍ ŠKOLE A STŘEDNÍ POLICEJNÍ ŠKOLE MINISTERSTVA VNITRA
Bakalářská práce

Autor: Marek Půček, Tělesná výchova a sport
Vedoucí práce: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.
Olomouc 2020

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Marek Půček

Název diplomové práce: Problematika a prevence rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra

Pracoviště: katedra společenských věd v kinantropologii

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2020

Abstrakt: Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou projevy rizikového chování a podoby primární prevence na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově. V přehledu poznatků charakterizují období adolescence, pojem rizikové chování a jeho formy, primární prevence rizikového chování, charakteristiku Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra. Využitá metodika sběru dat je strukturovaný rozhovor s pedagogickými pracovníky a vytvořené anketní šetření pro žáky školy. Výsledky popisují, že se rizikové chování na škole vyskytuje velice málo. Z pohledu pedagogů i žáků jde většinou o ignorování, zesměšňování či odloučení od rodičů. Žáci se na škole cítí bezpečně. Pro žáky jsou vyhrazeny projektové dny, besedy, adaptační kurzy, sportovní akce a volnočasové aktivity v rámci školy.

Klíčová slova: adolescence, rizikové chování, prevence, programy primární prevence, Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra

Bibliographical identification

Autor's first name and surname: Marek Půček

Title of bachelor thesis: Issues and prevention of risky behaviour at the Higher Police School and Secondary Police School of the Ministry of the Interior

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Supervisor: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

The year of presentation: 2020

Abstract: The aim of the Bachelor's thesis is to find out what the manifestations of risky behaviour and the form of primary prevention are at the Higher Police School and the Central Police School of the Ministry of the Interior in Carlisle. In the knowledge sheet, I characterise periods of adolescence, the notion of risky behaviour and forms, primary prevention of risky behaviour, the characteristics of the Higher Police School and the Central Police School of the Ministry of the Interior. The data collection methodology employed is a structured interview with teaching staff and a created poll investigation for school pupils. Results describe very little risky behaviour at school. From the perspective of both educators and pupils, it is mostly about ignoring, mocking or separating from parents. Pupils feel safe at school. Project days, sittings, adaptation courses, sporting events and leisure activities within the school are reserved for pupils.

Key words: adolescence, risk behavior, prevention, primary prevention programs, Higher Police School and Central Police School of the Ministry of the Interior

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně pod vedením doc. PhDr. Dany Štěřbové, Ph.D. a uvedl všechny použité prameny, literární a elektronické zdroje.

V Olomouci dne

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Daně Štěrbákové, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování rad a materiálových podkladů, které mně poskytla při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Přehled poznatků	10
2.1	Období adolescence (dospívání).....	10
2.1.1	Impulzivita.....	11
2.2	Rizikové chování	12
2.2.1	Formy rizikového chování.....	12
2.2.2	Toxikomanie	13
2.2.3	Alkohol	14
2.2.4	Tabák.....	14
2.2.5	Šikana a extrémní projevy agrese	15
2.2.6	Kyberšikana	16
2.2.7	Záškoláctví.....	17
2.2.8	Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě.....	18
2.2.9	Rasismus a xenofobie.....	18
2.2.10	Spektrum poruch příjmu potravy	18
2.2.11	Negativní působení sekt.....	18
2.2.12	Sexuální rizikové chování.....	19
2.3	Primární prevence rizikového chování	20
2.3.1	Specifická primární prevence	20
2.3.2	Nespecifické primární prevence.....	21
2.3.3	Prevence ve společnosti.....	21
2.3.4	Prevence ve škole.....	21
2.4	Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže	23
2.5	Cíle Národní strategie	23
2.6	System primární prevence.....	24
2.7	Koordinace primární prevence	24

2.7.1	Horizontální úroveň primární prevence	24
2.7.2	Vertikální úroveň koordinace v rámci České republiky	25
2.8	Legislativa primární prevence	27
2.9	Vzdělání v oblasti primární prevence	28
2.10	Charakteristika Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra	30
2.10.1	Charakteristika vzdělávacího programu Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra	30
2.11	Primární Prevence na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra ve školním roce 2019/2020	31
2.11.1	Programy primární prevence Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra	31
2.11.2	Cílové skupiny programů primární prevence.....	32
2.11.3	Zmapování situace v oblasti prevence rizikového chování	33
3	Cíle.....	35
4	Metodika	36
4.1	Výzkumné strategie a metody	36
4.2	Analýza odborné literatury.....	36
4.3	Grafické zpracování naměřených dat	36
4.4	Popis výzkumného souboru	37
5	Výsledky	39
5.1	Vyhodnocení a analýza strukturovaného rozhovoru s pedagogickými pracovníky	39
5.2	Vyhodnocení a analýza anketního šetření u žáků.....	40
6	Závěr	54
7	Souhrn	56
8	Summary	57
9	Referenční seznam.....	58

10 Přílohy.....	62
-----------------	----

1 Úvod

V bakalářské práci se zabývám primární prevencí rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově.

Prevence je velice důležitou složkou a první krok k zabránění protiprávnímu jednání, rizikovému chování a jeho šíření. Nejdůležitější a nejefektivnější je primární prevence, tedy zachycení problému v zárodku.

Jedlička (2015) popisuje primární prevenci rizikového chování jako soubor komplexních opatření vedoucí k udržování zdraví, posilování morálních hodnot společnosti a dodržování zákonných nařízení. Dále zahrnuje mapování možných rizik, zjišťování a identifikování příčin. Jedná se o všeobecné působení na společnost, kdy je uplatňován zdravý styl a předcházení rizikového chování.

V přehledu poznatků jsem charakterizoval pojmy adolescence s ní spojená impulzivita, pojem rizikové chování a jeho formy a specifikoval primární prevenci a její formy.

Hlavním cílem je zjistit, zda primární prevence ze strany Vyšší policejní školy a Střední policejní školy má dopad na žáky a zda z pohledu žáků se na policejní škole objevuje rizikové chování. Dílčími cíli je zjistit jaké a zda jsou preventivní programy na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově efektivní. Pomocí výzkumné metody strukturovaného rozhovoru oslovím čtyři pedagogické pracovníky působící na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově. Dále výzkumnou metodou anketního šetření oslovím žáky policejní školy.

2 Přehled poznatků

2.1 Období adolescence (dospívání)

Pojem adolescence pocházející z latinského slova „adolescere“ znamená dorůstat, mohutnět. Podotýkám, že autoři věnující pozornost tématu vývojového období se často neshodují ve věkové kategorii, a tak vývojové období rozdělují jinak. Říčan (2004) rozděljuje období adolescence na fáze—období pubescence (11-15 let) a navazující období adolescence (16-22 let).

Havighurst (1953) vymezuje vývojové období na 12-18 let. Zmiňuje obecné vývojové úkoly a to zejména: vytvoření vlastní identity, získání autonomie a přijetí zodpovědnosti dospělého, navazování nových vztahů s vrstevníky obou pohlaví a vymezení své sociální postavení, zodpovědné chování vůči společnosti, vymezení své priority a hodnoty, ekonomická a emoční nezávislost na rodičích, připravit se na manželský život a založení rodiny.

Sobotková (2014) představuje adolescenci jako etapu zrání a dospívání. Vyznačuje se biologickým zráním a zrychleným růstem jedince a tělesnou reprodukcí. Dále pak změny jsou psychické, nové postavení jedince ve společnosti a změny chování. Je to etapa mezi dětstvím a dospělostí, kde se formuje fyziologické, sociální i psychologické. Přicházejí velké hormonální změny a pohlavní dozrávání. U jedinců se projevuje touha po samostatnosti, snaží osvobodit od dětství, a proto experimentují se svým chováním a vytvářejí si nové hodnoty. Velmi se rozvíjí sebepoznání, i když neúplně a projevuje se přílišná kritika k sobě samému a nespokojenost sám se sebou. A především v tomto období vzniká vysoká závislost na socializaci. Člověk chce najít své místo ve společnosti.

Pozdní adolescence je spjata s dokončením vývoje pohlavních zralosti, tedy dosažení rozmnožovacích schopností. Je silně podmíněna množstvím hormonů v těle. Přibližně po 15. roce začíná růst vousů (Thorová, 2015). Tělesné znaky a rozdíly mezi pohlavími se radikálně mění. Ačkoliv se rychlost a množství hormonů individuálně mění v kvalitě, kvantitě, celkové zvětšování těla se týká mužů i žen. Svalová stránka se týká obou pohlavních skupin, výhradně u mužského pohlaví je výrazná (Vágnerová, 2012). V pozdní adolescenci je stejně jako v pubescenci, fyzická aktivita vysoce hodnocena. To, jak dospívající člověk vypadá, může výrazně zlepšit výběr práce, například jako model a tím si zvýšit sociální postavení a prestiž (Vágnerová, 2000).

Dospívající jedinci se začínají kriticky zamýšlet nad smyslem různorodých hodnot v životě. Proto dávají přednost světu, vymyšleným ve své mysli, tedy ideální život, který chtějí prožívat víc než realitu. A proto lidé zakládají či se připojují do nejrůznějších klubů,

společenství nebo sekt. Jedinec se stává jednoduše manipulovatelnou postavou a radikálně se zvyšuje riziko, že podlehne užíváním drog a alkoholu. Lidé se nedokážou vymanit od ideálů, chtějí se za každou cenu vyhnout realitě a pravým problémům. Vrstevníci nejsou tak krásní, jak si je vysnili. Drogy, alkohol nebo jiné omamné látky často bývají řešením, jak se oprostit od reality a vstoupit opět do své idey (Macek, 2003).

Období adolescence se označuje jako „*období bouře a krizí*“ (Langmeier a Krejčířová, 2006, p. 147). Je spjata se zvýšenou produkcí hormonů v těle a dochází často k emoční labilitě a přecitlivělosti od okolní reakce. Labilní a zranitelná často bývá i sebeúcta (Steinberg a Belsky, 1991).

Výzkum Dolejše a Orla (2017) se zaměřil na impulzivitu a rizikové chování a vazbu mezi nimi. Impulzivita je jedním z hlavních rizikových osobnostních rysů a je stálou charakteristikou adolescenta. Chápeme ji jako součást tendencí vyhledávat vzrušení, dobrodružství riskování apod.

2.1.1 Impulzivita

Impulzivita je nedílnou součástí vlastností člověka, která patří do rizikové skupiny. Jedinec tedy vymýšlí různé aktivity spojené s velkou rizikovostí pro něho samotného i pro společnost.

Zuckerman (1994) popisuje impulzivitu jako vlastnost jedince projevující se různorodými zkušenostmi jako je podrobení fyzických, právnických či sociálních rizik. Eysenck a Eysencková (1985) podobně popisují impulzivitu jako vzrušující dobrodružství (sensation seeking) vzniklou z riskování a troufalosti dospívajícího. Intenzivní rozhodnutí předem nepromýšlí a bezhlavě jedná. Důsledky si často uvědomují až po ukončení jednání.

Impulzivita je biologickým jevem a každý člověk má určitou míru. Je spojená s nízkou produkcí enzymu MAO a dalších vytvářejících se hormonů (Zuckerman, 1995). Dalšími důležitými rolemi zde hrají hladina serotoninu (Grygorian, 2012) a genetika (Hamidovic, Dlugos, Skol, Palmer, & de Wit, 2009). Je typickým znakem pro lidi trpícími problémovým chováním nebo poruchou pozornosti s hyperaktivitou-ADHD. (Chamorro, et al. 2012).

Charakteristické znaky pro zvýšené impulzivní chování je sebepoškozování, zvýšená agrese proti lidem, problémové mezilidské vztahy (Webster & Jackson, 1997). Dále je úzce spjata s rizikovým chováním jako například sprejování grafitů, vandalismus, ale také pití alkoholu a braní drog. (Dolejš & Skopal, 2016), záškoláctví (Castellanos a Conrod, 2006) i krádež a šikana (Čerešník, Dolejš, & Skopal, 2016).

2.2 Rizikové chování

Termín rizikové chování (dříve označováno jako sociálně-patologické jevy) je aktuálně užíváno v dokumentech Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) (Sobotková, 2014). Pokud je v této práci uveden pojem socio-patologický jev, je to zejména proto, že se jedná o citace ze starších zdrojů.

Za rizikové činnosti můžeme považovat aktivity spojené s vysokým nárůstem sociálních, zdravotních či psychologických rizik ohrožující sebe samotného nebo celou společnost. (Dolejš, 2010).

Za rizikové chování považujeme jakoukoli cílenou aktivitu nebo jednání, na jehož konci vzniká vysoký nárůst sociálních, zdravotních a jiných rizik pro jedince nebo celou společnost. Protiprávní jednání má tendenci stupňovat. Začíná malým „bezvýznamným“ škrábancem, ale postupem času může dojít ke zlomeninám, trvalému postižení nebo smrti. Protiprávní jednání či aktivity mohou vykonávat jedinci nebo skupiny (Miovský, Skácelová, Zapletalová, & Novák, 2010).

Macek (2003) rozlišuje rizikové chování do dvou kategorií. Do první kategorie patří tělesné a/nebo duševní chování a poškozování zdraví individua. V druhé kategorii se chování týká ohrožení celé společnosti.

V Národní strategii primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2019-2027 je popsáno rizikové chování dle Miovského (2015, str. 28-29) „*takové chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost*“.

2.2.1 Formy rizikového chování

„*Základní formy rizikového chování jsou uvedeny v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (dále Metodické doporučení)*“ (MŠMT, 2010).

1	Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
2	Záškoláctví
3	Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4	Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5	Spektrum poruch příjmu potravy
6	Negativní působení sekt
7	Sexuální rizikové chování

Tabulka 1 Formy rizikového chování (MŠMT, 2010, online)

Do Metodického doporučení bylo od roku 2010 připojeno dalších 22 tematických příloh metodické pomoci pro školy a školské zařízení. Mezi další rizikové chování můžeme zařadit například: Krádeže, domácí násilí, sebepoškozování, syndrom CAN, Hazardní hraní.

2.2.2 Toxikomanie

Toxikomanie znamená opakující se užívání přírodních nebo syntetických drog vyvolávající intoxikaci organismu. Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní a jiné látky způsobující negativní dopad na psychickou stránku a sociální chování člověka.

Závislost na droze je ve srovnání se závislostí na alkoholu velmi rychlý. Projevuje se velkou touhou po opakovaném podávání drogy a s tím spojené zvyšování dávek, které vedou k nekontrolovatelné závislosti a případné projevy abstinčních znaků.

Musíme podotknout, proč lidé návykové látky požívají. Dle Peška, Vondráškové a Veselého (2008), v současné době se vše zrychluje a pracovat v hektickém prostředí plného stresu a udržovat svůj výkon je velice obtížné. Výkon a rychlost pracovního nasazení lze zajistit na určitou dobu přísunem některými drogami. Zaneprázdnění rodiče prací nemají dostatek času na kvalitní výchovu svých dětí, ty mohou využít situace a začít experimentovat s návykovými látkami. Na prvním místě jde o alkohol a drogy v podobě marihuany, postupem času se mohou objevovat nebezpečnější látky. Především mladí lidé si chtějí užívat života, bavit se a pořádat večírky, kde se návykové látky vyskytují nejvíce (droga zajišťuje zábavu). Lidé neužívající drogy bývají často vyšťuchováni na okraj společnosti a považováni za nenormální a outsidersy. Hodnoty člověka spojují jeho schopnosti, dovednosti a dosažené úspěchy (ve světě toxikomanie

se úspěch získává poměrně snadno). V socioekonomické sféře použije drogu paradoxně více lidí pocházející z chudších poměrů, aby oddálili problémy (z důvodu nezaměstnanosti, nedostatku peněz, problémy v rodině atd.).

2.2.3 Alkohol

V období adolescence se na první pohled rozvíjí tělesné proporce, ale nesmíme zapomenout na psychickou stránku. U dospívajícího člověka začíná mozek správně pracovat a budovat nejvíce mozkových buněk. Protože je člověk zvědavý, paradoxně začíná experimentovat s alkoholem, který narušuje mozkové buňky a poškozuje i paměť. Tudíž jedincovy výsledky ve studiu bývají často nedostatečné a mohou se odrazit i na budoucí pracovní pozici. Již jen mírné požití alkoholu nebo drogy může negativně ovlivnit schopnost paměti.

U člověka pod vlivem alkoholu může docházet přes drobná zranění, zvýšené agresivity až po trestnou činnost, násilí (sexuální, domácí), sebevraždu a rozvoj závislosti na droze a alkoholu (Nešpor & Csémy, 1997).

Alkohol je tzv. „průchozí“ drogou. To znamená, že část adolescentů využije alkohol jako cestu k užívání nebezpečnější droze. Je snadno dostupný ve všech supermarketech, a proto se jedná o nejběžnější prostředek toxikomanie (Renotierová & Ludíková, 2003).

2.2.4 Tabák

Adolescenti začínají kouřit z mnoha důvodů. Chtějí vypadat „cool“, zapadnout do skupiny, mají idol kouřící populární osobu. Největší vliv na kouření tabákových výrobků na jedince má nejužší okruh kolem něj. Rodiče, sourozenci a nejbližší kamarádi. Člověk je tvor společenský, proto se chce jedinec zvláště v období dospívání seznamovat utvořit si postavení mezi vrstevníky. Bohužel mezi „vstupenky“ do skupin bývá čím dál častěji cigareta, která skupinu symbolizuje. Kouření značně ovlivňuje budoucí vývoj jedince, zpravidla si vybírá kamarády se stejným zájmem. Ze studií vychází, že nekuřácké dítě si jen zřídka hledá kouřícího kamaráda, ale naopak u dítěte s minimálně jedním kouřícím členem rodiny je to více než pravidlem. Je důležité již v ranném věku naučit dítě sebehodnotit, aby si uvědomil, co je správné a co ne, odmítat nežádoucí věci, které mohou silně ovlivnit postoj člověka. Pomocí dokumentů ukázat, že užívání návykových látek je špatné (Pešek, & Nečesaná, 2009).

Svět ovládají média a reklamy, které nabádají k nákupu jejich produktů. Aby se snížilo riziko užívání tabákových výrobků nezletilým jedincům, je zapotřebí minimalizovat podporu

reklam v kouření či jejich úplný zákaz. Související je i dodržování zákazu prodeje v supermarketech, stanicích nebo cigaretových automatů nezletilým (Pešek & Nečesaná, 2009).

2.2.5 Šikana a extrémní projevy agrese

Jedná se o agresivní chování proti druhé osobě (fyzické napadení), proti sobě (sebepoškozování aj.), nebo proti věcem (vandalismus aj.). Šikana má různé podoby a má za následek fyzický, psychický i materiální újmu (Miovský, 2010).

Dle Koláře (2001) šikanovaná oběť nese nesmírné tělesné i psychické utrpení, často s dlouhodobými až trvalými následky do konce života. V brutálnějších situacích jde až o život šikanovaného jedince. Člověku, který šikanu nikdy nezažil na vlastní kůži, nelze popsat, jak se oběť cítí.

Ciklová (2014) tvrdí, že je velmi důležité, aby se problémem nezabýval neodborný člověk, ale proškolený pracovník. Jeden z kroků je tzv. bezpečné klima, jako prevence školní šikany.

Od roku 2016 vešel v platnost Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT-21149/2016, Cílem je definovat pojem šikana, vybrané možnosti, jak ji předcházet a efektivně reagovat, pokud k výskytu dojde. (MŠMT, 2016).

2.2.5.1 Projevy šikany

Šikana může mít mnoho podob tělesného či psychického násilí, vydírání a ponižování. Rozdělujeme šikanu na:

Skrytou – oběť se uzavírá do sebe, je vyloučená ze skupiny, izoluje se od společnosti, často i od rodiny.

Zjevnou – vyskytující se ve formě:

- a. viditelné fyzické násilí a ponižování
- b. psychický nátlak a vydírání (nežádoucí konzumace různých jídel či věcí, dělání poslíčka pro ostatní...)
- c. aktivity s destruktivním následkem na věci oběti (vytrhávání papírů se sešitu, ničení školních pomůcek...)

(Říčan, 1995).

Kolář (2011) Účinná prevence proti šikaně je možná, pokud je postavena na osobních zkušenostech. Šikanování má tři různé směry, a tedy šikanování jako závislost, jako nemocné chování a jako porucha vztahů ve skupině. Musíme pochopit různá stádia šikany.

2.2.5.2 Pět stádií šikany:

1. Ostrakismus – v dané skupině se nachází osoba, která je nejméně oblíbená, vyskytující se spíše v ústraní. Dalšími členy skupiny je odmítán, dělají si z něj legrácky. Zde se šikanování nachází v zárodku obsahující možná negativní rizika v následujícím období.
2. Fyzická agrese a přitvrzování manipulace – v každé skupině vzrůstá tlak a napětí, charakteristické ve školních prostorách při psaní testů, neshody s pedagogem/pedagogy, nechut' chození do školy. Ostrakizovaní jedinci jsou ideálním cílem pro ostatní členy skupiny k vypuštění nepříjemných pocitů. Slouží jako hromosvod a manipulující loutka, která se přitvrzuje a objevuje se první drobná fyzická agresivita.
3. Vytvoření jádra (klíčový moment) – utváří se jádro agresorů, ne již jenom jedinci náhodně, ale jako skupinka systematicky spolupracují a vyhlížejí si vhodné oběti. Samozřejmě jsou obětmi hierarchicky nejnižší postavení lidé ve skupině. Například dívky mohou být podskupinou s určitými normami, zastávající se šikanované oběti. Bohužel převažuje trend přizpůsobovat se většině.
4. Většina přijímá normy – většina, tedy jádro agresorů má vládnoucí pozici a berou nepsané zákony do svých rukou. I zprvopočátku výborně prospěšní žáci podléhají tlaku většinové skupiny a začínají se aktivně podílet na šikaně slabších jedinců. Agresivita rapidně stoupá až ke krutosti.
5. Totalita/dokonalá šikana – s určenými normami šikany souhlasí většina skupiny a stává se tak skupinovým programem. Třída je rozdělena na agresory (otrokáře) a oběti (otroky), kde otrokáři mají všechna práva a otroci nemají žádná. Tehdy začíná prorůstat třídní struktura s oficiální školní strukturou (Kolář 2001).

2.2.6 Kyberšikana

Kyberšikana je označují komunikační jevy nebezpečného původu realizovatelné prostřednictvím komunikačních a informačních technologií – počítačů, mobilních telefonů, tabletů nebo další služby s internetovým připojením s úmyslem ublížit vytipované oběti (Kopecký & Krejčí, 2010). Synonymem pro šikanu bývá značen název počítačová či virtuální šikana.

Kyberšikana začíná obdobně jako klasická šikana a někdy se obě šikany prolínají. Pomocí informační technologii má agresor další nástroje k šikanování oběti. Počítačová šikana má zásadní rozdíly oproti klasické šikaně a to: „*anonymita, technická zdatnost dětí, absence fyzické konfrontace a nezávislost na místě a čase*“ (Čech & Zvoníčková, 2017).

V současnosti hlavně děti používají internet jako prostředek ke komunikaci, zábavy, hraní her nebo hledání informací. Na druhé straně se zvyšuje riziko ohrožení a nepřátelské chování od známých i neznámých lidí. Možností, jak virtuálně šikanovat oběť jsou různorodé – od nevhodných a vulgárních zpráv až po vydírání a zveřejňování nahých fotek oběti. Oběť se tak dostává do nelehké situace a netuší odkud se útoky berou. V hlavě nastupuje panika, strach svěřit se rodičům, škole nebo bezpečnostním orgánům informovat o události. V podstatě se dá říci, že technickém světě může kdokoli šikanovat kohokoli a odkudkoli.

2.2.6.1 Projevy kyberšikany

Projevy kyberšikany mohou být různé. Agresor má neomezené možnosti, jak oběť šikanovat a často kombinuje typy napadení. Útoky mohou trvat dlouhodobě i krátkodobě v různé intenzitě.

Specifické projevy:

- Publikování ponižujících záznamů nebo fotografií (např. na webových stránkách)
 - Ponižování a pomlouvání (na blogu, sociálních sítích)
 - Krádež identity a zneužití cizí identity (odcizení profilu jiné osoby k páčání kyberšikany)
 - Ztrapňování pomocí falešných profilů (např. na sociálních sítích, webových stránkách)
 - Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (na veřejných fórech, skupinových diskuzích)
 - Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (zveřejnění na webových stránkách, blozích, sociálních sítích)
 - Vyloučení z virtuální komunity (ze skupin na sociálních sítích)
 - Obtěžování (nevyžádané SMS zprávy, opakované volání na mobilní telefon...)
- (Kopecký & Krejčí, 2010)

2.2.7 Záškoláctví

Záškoláctví je neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek žáka, který úmyslně zanedbává školní docházku. Dochází k porušování školního řádu i školského zákona

vymezuje povinnou školní docházku. Evidenci absencí má na starost pedagog na základě písemné omluvy zákonného zástupce. Pokud má pedagog podezření na záškoláctví, musí informovat zákonného zástupce a kontaktovat vedení školy. Předcházení tedy prevence záškoláctví je sepsána ve školním řádu a v Metodickém pokynu MŠMT „K jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví“ vydaným pod č.j. 10 194/2002-14. Ve vypsáních dokumentech se mimo jiné nalézají informace o způsobech omlouvání žáka apod. (MŠMT, 2010; Miovský, 2010).

2.2.8 Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě

Jde o „*záměrné vystavování sebe nebo druhých nepřiměřeně vysokému riziku újmy na zdraví nebo dokonce přímého ohrožení v rámci sportovní činnosti nebo v dopravě*“ (Mioviský, 2010, p. 76). Rizikové chování ve sportu označujeme takové chování, ve kterém ohrožujeme svůj život, ale i život ostatních, např. sjíždění divokých řek bez řádné výbavy nebo zkušeností. Mezi rizikové chování v dopravě lze zařadit pouliční závody aut, řízení pod vlivem návykových látek aj. (Mioviský, 2010).

2.2.9 Rasismus a xenofobie

Pojem rasismus a xenofobie je popisována jako „*obecně soubor projevů směřující k potlačení zájmů a práv menšin, které pro potřeby prevence rozdělujeme na tyto kategorie, zastávání rasové nerovnosti v jakémkoliv smyslu slova, podporování rasové nesnášenlivosti a netoleranci vůči menšinám a odlišnostem*“ (Mioviský, 2010, p. 76).

2.2.10 Spektrum poruch příjmu potravy

„*Poruchy způsobené rizikovými vzorci chování ve vztahu k příjmu potravy*“, jde o stav myslí, kdy jedinec vyhodnocuje své tělo ve špatném světle, vidí sebemenší nedokonalost a dochází k nepravidelnému až úplnému vynechání potravy. Příznakem může být nechutenství, demineralizace, dehydratace apod. Následkem je vznik psychické nemoci anorexie či bulimie (Mioviský, 2010).

2.2.11 Negativní působení sekt

Sekty jsou skupiny osob sdílející stejnou ideologii. Sekta negativně působí na okolí tím, že klade důraz na autoritu, vzniká manipulace i izolace od společnosti. Pro předcházení

negativního působení sekt je důležité znát znaky náboženských skupin (Svoboda in Machová a kol., 2009).

2.2.12 Sexuální rizikové chování

„*Sexuální rizikové chování považujeme za soubor behaviorálních projevů doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik*“ (Miovský, 2010b, p. 76-77). Za sexuální rizikové chování považujeme např. nechráněný pohlavní styk, sexuální zneužívání, pohlavní styk pod vlivem návykových látek, sdílení intimních fotografií.

Výzkum metodou rozhovoru u žáků ve věku 12-18 let, bylo zjištěno, že pouze necelých 10 % dotázaných pravidelně používá kondom. Informace o pohlavním styku se žáci ve většině případů dozvídají od přátel nebo z internetu (Sobotková, 2014). Je zapotřebí, aby škola v rámci preventivních programů se více zaměřila na téma sexuálně rizikové chování.

2.3 Primární prevence rizikového chování

„Za prevenci rizikového chování považujeme jakékoliv typy výchovných, vzdělávacích, zdravotních, sociálních či jiných zásahů, směřujících k předcházení výskytu rizikového chování, zamezujících jeho další progresi, zmírňujících již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky“ (Miovský, 2010, p. 24).

V prevenci je důležité správně vybrané a efektivní způsoby zasahující určité věkové skupiny lidí. Prevence musí být poučná a mít vzdělávací a výchovnou tendenci. Působením na rizikové skupiny pomocí seminářů, prezentací a ukázkou důsledků např. užívání návykových látek, může dojít k úspěšnému snižování rizika k jeho užití, snížení výskytu násilí a trestné činnosti. Výsledkem je zkvalitnění osobního života a vyrovnanost z psychosociálního hlediska.

Prevence rizikového chování se dále dělí na sekundární a terciální. Školy a školské zařízení se zaměřují na primární prevenci.

2.3.1 Specifická primární prevence

Úkolem specifické prevence je vytvořit programy zaměřené na předcházení či omezování výskytu různých forem rizikového chování (nejlépe v dospívajícím věku), které jsou velmi náchylné k problémovému chování (Kalina, 2015).

2.3.1.1 Všeobecná primární prevence

Jedná se o programy pro vyšší počet osob (např. sportovní družstvo, třída). Skupina se nerozděluje dle rizikovosti, ale dle věkové skupiny či případná specifika (např. sociální postavení). Každý tematický program má svou zpracovanou metodiku. Pro realizaci programů je zapotřebí, aby vedoucí lektor měl středoškolské vzdělání, základní lektorský výcvik. V mnoha případech vedou program lidé se specifickými dovednostmi-např. policisté, záchranáři, hasiči. Hlavním cílem všeobecné primární prevence je eliminování či potlačení užívání návykových látek nebo výskytu jiných forem rizikového chování (Černý, 2010).

2.3.1.2 Selektivní primární prevence

Programy se zaměřují na skupiny, kteří jsou vystaveni vyšší míře přítomnosti rizikových faktorů než běžná populace. Mezi ohrožené jedince můžeme zařadit: děti, které mají rodiče požívající velké množství alkoholu, žáky a studenty s nedokončenou školou. *„Neposuzuje aktuální situace jedince, hodnotí se pouze na základě jejich příslušnosti k popisované skupině“ (Černý, 2010).* Dále jsou vypsány návrhy selektivních programů.

2.3.1.3 Indikovaná primární prevence

Programy se zaměřují na menší skupiny nebo jedince, na které výrazně rizikových faktorů nebo se již vyskytly projevy rizikového chování. Je zapotřebí zachytit problém co nejdříve, aby posoudil a vyhodnotil vhodný program a problém by mohl řešit dále. Ve většině případů jde o práci s dětmi, žáky nebo studenty, u kterých je zvýšené riziko rizikového chování nebo se již dané chování projevuje (Černý,2010). V indikované prevenci jde o to, že jedinec je do vybrané skupiny indikován, tedy vybrán dle jeho individuální situace (screening, dotazník aj.). Hlavním cílem indikované primární prevence je snížení výskytu rizikového chování a zmírnění sociálních a zdravotnických následků spojené s rizikovým chováním.

2.3.2 Nespecifické primární prevence

Mezi nespecifické primární prevence zahrnujeme všechny aktivity, které nemají přímou souvislost s daným typem rizikového chování, ale dokáží snižovat jeho rizika. Udržováním zdravého životního stylu, navazování pozitivního sociálního kontaktu, rozvoj dovedností, smysluplné využití volného času sportovními, zájmovými a jinými programy, které udržují jedince v rámci společenských pravidel, odpovědnost za své chování.

2.3.3 Prevence ve společnosti

Jeden z hlavních a účinných činitelů působící na dospívající jedince je společnost. Prevencí společnosti je vychovat zdravého a produktivního člověka. Dobře pracující společnost nabízí adolescentům kvalitní studium, zabezpečení materiálních a sociálních potřeb, správné vedení a podpora ve studiu a práci. Vytváří normy a pohledy na užívání návykových látek (alkohol, drogy a tabák). Komfort ve společnosti je důležitou složkou k minimalizování rizikového chování. Člověk s rizikovým chováním má velký vliv na celou společnost s negativním účinkem.

2.3.4 Prevence ve škole

Miovský (2010) rozebírá prevenci ve škole jako soubor přístupů, metod a intervencí vytvořena jednotlivou školou v rámci legislativy MŠMT. Metody jsou určeny pro malé děti, mládež a dospívající.

Důležitým faktorem je fungující vztah mezi školou a rodiči dítěte. Pedagogové tak mohou komunikovat s rodičem a sdělovat nejnovější zprávy ohledně jejich dítěte. Jeho prospěch,

chování a vztah s ostatními. Pomocí spolupráce obou stran dochází k řešení problémů ve výuce či výchovy a prevenci.

Jedlička (2011) vidí předcházení rizikového chování v dobře řízené rodině, kdy rodiče vedou své děti k pohybovým a jiným volnočasovým aktivitám, zdravému stravování, dostatečnému vzdělávání a vhodnému chování.

2.4 Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2019-2027 (dále jen Národní strategie 2019-2027) je základním strategickým dokumentem MŠMT. Dokument vytváří základní rámec politiky primární prevence rizikového chování v České republice. Národní strategie 2019-2027 vyhodnocuje a dále navazuje na předchozí Národní strategii 2013-2018 (MŠMT, 2019).

MŠMT (2019), rozděluje Národní strategii do základních pilířů politiky primární prevence:

- Systém
- Koordinace
- Legislativa
- Vzdělávání
- Financování
- Monitoring, hodnocení a výzkum

Akční plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže (dále jen Akční plán) konkretizuje priority, opatření a úkoly, které jsou zapotřebí k dosáhnutí cílů pro dané pilíře. Etapy jsou rozdělené po třech letech (2019-2021, 2022-2024, 2025-2027). Bude vyhodnocován po třech letech a následně vytvořen nový Akční plán pro další tři roky (MŠMT, 2019).

Hlavní funkce Národní strategie 2019-2027:

- Stanovit základní rámec primární prevence rizikového chování v České republice na období 2019-2027.
- Stanovit hlavní cíle a priority rozvoje v politice primární prevence rizikového chování na období 2019-2027.
- Informovat odbornou a laickou veřejnost o cílech a prioritách politiky primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT, 2019).

2.5 Cíle Národní strategie

Hlavním cílem Národní strategie 2019-2027 je pomocí efektivního systému primární prevence, vzájemně spolupracujících subjektů, co nejvíce snížit výskyt rizikového chování u dětí a mládeže (MŠMT, 2019).

2.6 Systém primární prevence

V České republice charakterizujeme specifickou primární prevenci ve třech úrovních (popsány v podkapitole specifická primární prevence). Úrovně jsou vymezeny velikostí cílové skupiny a rozsahem ohrožení rizikovým chováním. Čím je větší rozmach a intenzita rizikového chování, tím se více využívá různých speciálních pedagogických a psychologických postupů. Proto školy a školské zařízení zvyšuje požadavky na pedagogické pracovníky a psychologové (Gallà et al., 2005; Černý, 2010).

2.7 Koordinace primární prevence

Hlavním cílem jsou aktivity širokého výběru na sebe navazujících a vzájemně se doplňujících vzdělávacích, kontrolních a evaluačních opatření, vykonávaných na mezinárodní, národní, krajské i místní úrovni. Do dílčích cílů patří sjednocování postupů, přidělování dotací, sběr dat a její vyhodnocení. Pro efektivní realizaci primární prevence je zapotřebí úzká spolupráce subjektů – např. škol, školských poradenských zařízení, zákonných zástupců, nestátních neziskových organizací pracujících s dětmi a mládeží, Orgánů sociálně právní ochrany dítěte (dále OSPOD), Policie České republiky, vysokých škol a dalších (MŠMT, 2019).

Systém koordinace primární prevence se rozděluje do dvou úrovní. Na horizontální (mezirezortní) úroveň primární prevence a vertikální (od státní přes krajskou až po místní) úroveň primární prevence. Při procesech jsou využívány jiné postupy a nástroje (MŠMT, 2019).

2.7.1 Horizontální úroveň primární prevence

Hlavním koordinátorem je MŠMT, které zodpovídá za Národní strategii 2019-2027 a úzce spolupracuje s věcně příslušnými resorty (Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo financí, Ministerstvo spravedlnosti) a nerezortními orgány (Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Úřadu vlády a Republikový výbor prevence kriminality, Rady vlády pro rovnost žen a mužů aj.) (MŠMT, 2019).

2.7.1.1 MŠMT

Ve spojitosti s platnými dokumenty z oblasti primární prevence rizikového chování u dětí, žáků a studentů vypracovává koncepční materiál resortu na určité období, tj. strategii, akční plán, metodicky podporuje a koordinuje aktivity v oblasti primární prevence. Stanovuje podmínky pro realizaci systému prevence na národní úrovni v oblasti metodické a legislativní.

Řeší finance a vyčleňuje prostředky na specifickou primární prevenci rizikového chování. Posuzuje způsobilost poskytovatelů preventivních programů a jejich certifikaci. Odborně garantuje jménem MŠMT internetový komunikační systém. rozvíjí spolupráci v oblasti primární prevence na horizontální úrovni. Na úrovni horizontální tj. mezirezortní má zřízen poradní orgán Výbor pro koordinaci primární prevence. Spolupracuje i s nerezortními orgány, a to především s Úřadem vlády, tj. Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Republikovým výborem pro prevenci kriminality Ministerstva vnitra. Spolupráce s odbornou veřejností-např. nestátní neziskový sektor, pedagogicko-psychologické poradny aj. Metodická podpora krajských školských koordinátorů. Česká školní inspekce nejenže hodnotí a kontroluje, ale i sbírá a vyhodnocuje data (MŠMT, 2019).

2.7.1.2 Republikový výbor pro prevenci kriminality

Předmětem je vytvářet a sjednocovat koncepci preventivní politiky vlády České republiky a metodickými kroky napomáhat její realizaci. Schvaluje žádosti o dotace v rámci Programu prevence kriminality. Překládá vládě České republiky Strategii prevence kriminality pro stanovené období (MŠMT, 2019).

2.7.1.3 Úřad vlády České republiky-Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky je součástí struktury Úřadu vlády České republiky. Hlavním úkolem je vytváření národní strategie protidrogové politiky a akčních plánů a její koordinace.

2.7.2 Vertikální úroveň koordinace v rámci České republiky

Vertikální koordinace se snaží o sladění jednotlivých aktivit na úrovni regionální a místní s ohledem na místní podmínky a potřeby. Všechny opatření a intervence musí být v souladu s národní strategií primární prevence (MŠMT, 2019).

Na této úrovni MŠMT vede a koordinuje činnost krajských školních koordinátorů prevence (pracovníků krajských úřadů), metodiků prevence (pracovníků pedagogicko-psychologických poraden). V neposlední řadě také činnost školních metodiků prevence (určených pedagogů ve školách a školských zařízeních) a prostřednictvím krajských školských koordinátorů prevence činnost školních metodiků prevence (určení pedagogové ve školách školních zařízeních) (MŠMT, 2019).

2.7.2.1 Krajský školský koordinátor prevence

Náplní práce krajského školního koordinátora prevence je v rámci strategie prevence rizikového chování spolupracovat s krajským protidrogovým koordinátorem, manažerem prevence kriminality v kraji a koordinátorem pro romské záležitosti aj. V obcích spolupracuje s řediteli škol a školských zařízeních a školní metodiky prevence (MŠMT, 2010).

2.7.2.2 Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

Činnosti metodika prevence v pedagogicko-psychologické poradně jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

Náplní práce je:

- zajišťování specifické prevenci rizikového chování a realizaci preventivních opatření vymezenou krajským úřadem,
- koordinovat školní metodiky prevence, organizovat pravidelné pracovní porady,
- udržovat kontakt se všemi spolupracujícími institucemi,
- rozvoj vlastního odborného vzdělávání v problematice specifické prevence (MŠMT, 2019).

2.7.2.3 Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vypsána ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Práce školního metodika prevence je metodická, koordinační, informační a poradenská služba. Náplní práce je koordinace tvorby preventivních programů na škole, realizace školních aktivit zaměřené na prevenci záškoláctví, násilí, užívání návykových látek apod., Metodické vedení a koordinace pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování, spolupráce mezi školou a orgány státní správy a samosprávy (MŠMT, 2019).

2.8 Legislativa primární prevence

Dle legislativy je primární prevence rizikového chování v České republice ošetřena jen zčásti. Jsou definovány povinnosti škol pro větší bezpečnost žáků, vymezené kompetence aktérů speciální kvalifikační podmínky pro činnost školních metodiků prevence (MŠMT, 2019).

Základním legislativním dokumentem v oblasti primární prevence rizikového chování je zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Dle § 29 má škola povinnost vytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí, žáků a studentů a zabránit vzniku rizikového chování. V roce 2017 bylo do školského zákona doplněny § 22a a 22b upravující práva a povinnosti pedagogických pracovníků a dále § 31 školského zákona o postupu v případě zvláště závažných porušení povinností stanovených zákonem. Nová právní úprava by tak měla zajistit lepší ochranu nejen žáků před fyzickými a psychickými útoky, ale také zefektivnění ochrany pedagogických pracovníků (MŠMT, 2019).

Dle získaných dat Národní strategie primární prevence rizikového chování na období 2013-2018 (dále jen Národní strategie 2013-2018) týkající se školského zákona. Definoval primární prevenci velmi obecně a je zapotřebí jej lépe specifikovat (MŠMT, 2019).

Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2016 byla novelizována. Jedná se o dokument definující systém školní prevence, ukládá kompetence školy, pracovníků primární prevence (školní metodik prevence a metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně), kteří mají povinnost realizovat preventivní programy školy a zpracovávat získaná data. V Akčním plánu zavedený pro období 2019-2021 jsou vypsány úkoly, vedoucí k odstranění těchto nedostatků (MŠMT, 2019).

Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, která v § 2 stanovuje, že zájmové vzdělávání ve školském zařízení budou vedeny i formou činností vedoucích k prevenci rizikového chování dětí, žáků, studentů (MŠMT, 2019)

Úkolem první etapy Akčního plánu (2019-2021) zůstává hlavní prioritou nastavit ideální podmínky pro činnost školních metodiků prevence-zvýšení příplatku na specializaci, případně snížením přímé pedagogické činnosti. Plnění tohoto úkolu uvedeného ve strategii i akčním plánu musí schválit Koncepce personální a platové politiky (MŠMT, 2019).

Zákon č. 65/2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Zákon zakazuje ve všech typech škol a školských zařízeních konzumovat alkoholické nápoje a užívání tabákových výrobků ve vnějších i vnitřních prostorách. V § 18 odst. 1 písm. f) zákona č.

65/2017 Sb. zakazuje vstup a zdržování se ve školách a školských zařízeních osobě, která je zjevně pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky a ohrožuje sebe nebo jinou osobu nebo majetek. Právní úprava umožňuje také testovat děti-žáky, pokud jeví známky vlivu omamných látek nebo alkoholu. Pedagogický pracovník není zákonem určen k testování žáků. K odběru těchto látek jsou určeny pověřené osoby zákonem. Cílem Národní strategie je aplikovat právní úpravu na všechny školy a školský zařízení jednotně. Následující analýza může být případně upravena a krajský školský koordinátor primární prevence ukotví do zákona upravenou právní normu (MŠMT, 2019).

Metodické pokyny a doporučení se od období Národní strategie 2013-2018 změnilo. Jednou z velkých změn byla v roce 2016 novelizován Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. Upravily se chyby a nově je popisován vztah mezi žákem a učitelem. Byly vytvořeny další nové tematické přílohy k Metodickému doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Domácí násilí aj.) a základní přílohy byly doplněny. Z výzkumů Národní strategie za období 2013-2018 plyne, že školy se nejvíce zabývají problematikou záškoláctví, a tedy neomluvená absence. Vyplývá to z důvodu, že dětský doktor nevydává potvrzení o nemoci žáka a s tím související nepřítomností ve výuce. Problematikou se již zabývá MŠMT ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví (MŠMT, 2019).

2.9 Vzdělání v oblasti primární prevence

Vzdělání se neodmyslitelnou součástí v oblasti primární prevence. Jedná se o nástroj, kterým pedagogičtí pracovníci získávají cenné informace, studují metody a techniky pro efektivnější primární prevenci. Z teoretického hlediska má primární prevence řadu metod a technik, ale v praktické části nelze zcela říci, že poskytují primární prevenci, kterou požadují. Důvodem je nejednotné vzdělávání pedagogických pracovníků, jejich přetížení i syndrom vyhoření. Další příčinou nedostatečného vzdělání je velká absence kvalifikovaných školních metodiků prevence. Na školách působí jen třetina kvalifikovaných metodiků prevence. MŠMT chce nedostatečné vzdělání řešit dotací na specializační studium pro školní metodiky prevence (MŠMT, 2019).

System s kvalitním vzděláním zabývající se primární prevencí rizikového chování se zaměřuje na znalosti a dovednosti jedince dle cílové skupiny (Charvát, Jurystová, Miovský, 2012).

Mezi priority Národní strategie 2019-2027 ve vzdělání je zkvalitnit a sjednotit specializační vzdělání pro školní metodiky prevence, metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách i krajské školské koordinátory. Dle analýzy Národní strategie v období 2013-2018 je potřeba zlepšit znalosti a kompetence třídních učitelů a ředitelů škol v oblasti bezpečného klimatu školy a práce v třídních hodinách. A nejdůležitější prioritou Národní strategie 2019-2027 je zakomponování tématu primární prevence rizikového chování do vzdělávacího plánu na pedagogických fakultách, funkčního období ředitelů škol a školských zařízení a inspektorů České školní inspekce. Ze získaných dat Národní strategie 2013-2018 vyplynulo, že nově vystudovaní pedagogičtí pracovníci i ředitelé škol a školských zařízení nemají dostatečné zkušenosti v řešení problematiky primární prevence rizikového chování (MŠMT, 2019).

Dále je v Národní strategii 2019-2027 vypsáno financování a monitoring primární prevence (MŠMT, 2019).

2.10 Charakteristika Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra

Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Holešově (dále jen VPŠ a SPŠ MV v Holešově) je pod záštitou Ministerstva vnitra České republiky. Střední vzdělávání poskytuje již od roku 1969. Nově od roku 2017 byla otevřena partnerská Vyšší policejní škola a Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze-Hrdlořezy. Škola, jak již vychází z názvu, je zaměřena na policejní obor označen jako Bezpečnostně právní činnost (kód oboru 68-42-M/01) a je určena především pro absolventy ze základních škol. Od školního roku 2017/2018 do prvního ročníku nastupují čtyři třídy (120 žáků), do roku 2017 byli žáci rozděleni do třech tříd (90 žáků). Aktuální počet žáků je 434, z nichž je přes 82 % žáků ubytovaných na internátě, nacházející se v areálu školy. Škola spadá do režimového pracoviště, je pod ochranou policistů (ostraha školy) 24 hodin v celém areálu, tudíž žáci ubytovaní na internátě jsou v omezeném kontaktu s vnějším okolím (VPŠ a SPŠ MV, 2017).

2.10.1 Charakteristika vzdělávacího programu Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra

Cílem školy je vzdělávání žáků v oboru Bezpečnostně právní činnost a předpokládajícím budoucím nástupem k Policii České republiky. Úzké propojení školy a Ministerstvem vnitra, pod které škola spadá, umožňuje větší zaměření na vzdělávání v budoucím policejním poměru. Ministerstvo dohlíží na kvalitní obsah výuky i postojových cílech—škola má možnost účinně motivovat žáky k práci u Policie České republiky.

Ve vzdělávacím procesu jsou aplikována průřezová témata uvedená v RVP (1. Občan v demokratické společnosti, 2. Člověk a životní prostředí, 3. Člověk a svět práce, 4. Informační a komunikační technologie). Dalším průřezovým tématem je zvolen 5. Pomáhat a chránit, které je aplikováno ve všech odborných předmětech (ŠVP, 2009).

Od prvního ročníku se žáci učí odborný předmět právo a od třetího ročníku se dále zavádějí další odborné předměty jako je střelecká příprava, bezpečnostní činnost nebo kontrola kriminality. Žáci policejní školy mají vyšší počet hodin tělesné přípravy. Tělesná příprava je zaměřuje na sebeobranu a jejich techniky k zastavení protiprávního chování a ochraně zdraví spoluobčanů (spshol.cz).

2.11 Primární Prevence na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra ve školním roce 2019/2020

Zaměření na:

- Zvýšení zdravého sebevědomí a sebehodnocení žáků, aby se mohli nalézt postavení ve třídě.
- Zlepšování vztahů mezi třídním učitelem a třídním kolektivem a minimalizace konfliktů a jiných nežádoucích faktorů.
- Stmelování kolektivu v rámci sportovních aktivit a projektových dnech.
- Prosazovat zdravý životní styl, dostatek pohybu, motivace a eliminaci socio-patologických jevů (užívání alkoholu, šikana, používání vulgarismů apod.).
- Rozvoj individua ve výukách s projektovými prvky, v psychologii a občanské nauce.
- Rozvoj právních a kriminalistických vědomostí a směřovat je k služebnímu poměru Policie České republiky.
- Předcházet neúspěchu ve škole, výběr vhodného stylu učení pro žáky.
- Spolupráce vedení školy, třídního učitele, pedagogy i vychovateli na internátu. (VPŠ a SPŠ MV, 2019)

2.11.1 Programy primární prevence Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra

Specifická prevence zaměřená na integraci národnostních menšin, na xenofobii, extremismus a rasismus

VPŠ a SPŠ MV v Holešově dlouhodobě vzdělává žáky z národnostních menšin. V současnosti se na škole realizuje projekt s názvem „Integrace cizinců v rámci středního odborného vzdělávání v oboru Bezpečnostně právní činnost (kód 68-42-M/01) ve VPŠ a SPŠ MV v Holešově“ (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

Adaptační workshop

Adaptační workshop se věnuje nově nastupujícím žákům do prvních ročníků. Účelem workshopu jsou voleny aktivity sjednocující kolektiv žáků a poznání nových přátel (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

Peer program

Školení lektori z regionu komunikují s žáky prostřednictvím besed o návykových látkách, rasismu, xenofobii a extremismu aj. (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

Projektové dny

V roce 2019/2020 jsou plánované projektové dny, které jsou zaměřeny na prevenci rizikového chování.

Žáci se budou zabývat aktuální problematikou a prevencí rizikového chování z oblasti užívání návykových látek, extremismu, krizové komunikace a posílení motivace ke vstupu do policejního služebního poměru. Všechny projekty jsou pod záštitou útvaru Policie České republiky (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

Projekt Zvyšování osobnostních kompetencí pro vstup k Policii České republiky

VPŠ a SPŠ MV v Holešově realizovala v polovině školního roku 2019/2020 projekt pro žáky nesoucí název „Zvyšování osobnostních kompetencí pro vstup k Policii České republiky“. Projekt byl schválen Ministerstvem vnitra v oblasti prevence kriminality 2019/2020.

Cílem projektu bylo zvýšit zájem o policejní práci, kreativitu a tvořivost, testování teoretických znalostí z oblasti policie a prevence rizikového chování.

Žáci zjistili, jaké jsou jejich individuální kompetence, sociální kompetence a pracovní chování ke vstupu do služebního poměru u policie. Lektoři z peer programu zakomponovali a probírali v rámci projektu návykové látky, extremismus, rasismus a xenofobii. Do programu bylo zahrnuto přes 400 žáků středních odborných škol.

Pomocí získaných dat došlo k eliminování rizikových chování a vyrovnanosti ve třídách (VPŠ a SPŠ MV, 2020).

Volnočasové aktivity

Škola nabízí i volnočasové aktivity v rámci areálu školy pod vychovatelským dozorem. Žák má na výběr: střelecký kroužek, judo, aerobic, florbal, street dance, kulturistika, košíková, kroužky vaření aj.) (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

2.11.2 Cílové skupiny programů primární prevence

Žáci školy

Preventivní programy se zaměřují na žáky ve věkové hranici 15–19 let. Celkem ve škole studuje 434 žáků. Věk dospívajících je velmi složitý, jelikož se jednotlivé složky osobnosti dotváří. Přechod ze základní školy na střední školu a „osamostatnění se“ od rodičů je vysoká zátěž na psychiku žáka. Pro žáky prvního ročníku má škola připravený adaptační pobyt, kde mají možnost se seznámit s ostatními. Dále je možnost pohovorů vedení školy s rodiči, třídními

učiteli a vychovateli před zahájením školního roku. Škola od roku 2007 nabízí a dlouhodobě vzdělává žáky z národnostních menšin. Aktuálně se jedná o 18 žáků ze čtyř ročníků.

V areálu školy se nachází internátní zařízení pro žáky. V současné době je ubytováno 344 žáků, to je cca 82 %. Škola má pevně daný režim a celý areál je střežen 24 hodin policisty. To znamená, že ubytovaní žáci mají omezený kontakt s vnějším okolím. Mohou se sice volně pohybovat po městě, ale do určité hodiny musí být zpět na internátě (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

Rodiče

Mezi hlavní cíle preventivního programu je zajistit maximální množství informací rodičům o průběžném vzdělávání a chování svých dětí. Pomocí rozvoje technologií se pro žáky střední školy zavedly elektronické žákovské knížky, které přispěly k vyšší informovanosti rodičů, vytvoření pevného vztahu mezi třídním učitelem, vychovatelem, vedením školy a rodiči. O preventivních aktivitách školy informuje školní metodik prevence a výchovný poradce prostřednictvím rady Spolek rodičů a přátel školy (VPŠ a SPŠ MV, 2019).

2.11.3 Zmapování situace v oblasti prevence rizikového chování

Sociálně-patologické jevy se vyskytují na všech školách ať již v menší nebo větší míře. Střední policejní škola snaží bojovat proti negativním jevům. Případy se zabývá poradenská služba se školním psychologem vyškolený na dané krizové situace. Škola spolupracuje s Policií České republiky, Krajskou Pedagogicko-psychologickou poradnou a Zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Zlín a pro prevenci jsou využity akreditovanou vzdělávací instituci MŠMT a MPSV Madio z.s. Zlín. Střední odborná škola působí i na veřejnost, kdy žáci v PEER programu pomáhají městu s vyčišťováním okolí, obnovou zeleně, problematikou v dopravě a podílí se na akcích jako je např. Den Policie České republiky (VPŠ a SPŠ MV, 2017).

Informace od pedagogů

Spolupráce vedení školy s třídními učiteli je velmi důležitá. Vážnějšími problémy dle pedagogů jsou ztráta vnitřní motivace a zvýšená frustrace žáků. Učitelé žádají rodiče k motivaci jejich dětí (podpora z rodinné strany), zajistit výchovné opatření a klást důraz na dodržování školního řádu. Pedagogové by přivítali lepší spolupráci s rodiči (podporu žáka z jejich strany) a jednotné a důsledné vyžadování plnění školního řádu. Je třeba také plně využívat možnosti výchovných opatření. Prevenci v oblasti rizikového chování hodnotí pedagogové jako

dostačující, v některých případech nadstandardní (spolupráce s útvary Policie České republiky, preventivní projekty školy) (VPŠ a SPŠ MV, 2017).

Informace od rodičů

Elektronická žákovská knížka informuje rodiče o prospěchu jejich dítěte, ale o preventivních programech školy mají zákonní zástupci minimální informace. Rodiče se zejména na rodičovských schůzkách zajímají, jestli je dítě vystaveno socio-patologickým jevům jako je alkohol, drogy, šikana aj. Hlavní faktorem je opět komunikace a spolupráce pedagoga s internátním vychovatelem a rodičů žáka. Pokud se naskytne příznaky rizikového chování, budou rodiče přizváni k rozhovoru s vedením školy (VPŠ a SPŠ MV, 2017).

Informace od žáků

Žáci formou anonymního dotazníku hodnotili vedení školy za velmi dobré, vztahy s pedagogy jsou na výborné úrovni, adaptační workshopy a připravené preventivní programy mají také dobré hodnocení s tím, že si vyžadují další programy podobného typu. Semináře o policii a jiných bezpečnostních složkách jsou žáky vítány. Sportovní kurzy a jednodenní akce, potřebné k budoucí policejní práci, které jsou nedílnou součástí studia na škole (návštěva věznic, psychiatrické léčebny, protialkoholní záchytná stanice, soudní proces aj.) (VPŠ a SPŠ MV, 2017).

3 Cíle

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou projevy rizikového chování a podoby primární prevence na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově.

Dílčí cíle

1. Zjistit projevy rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově z pohledu pedagogů.
2. Zjistit projevy rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově z pohledu žáků.
3. Zjistit, jakým způsobem je realizována primární prevence z pohledu pedagogů.

Výzkumné otázky

1. Jakým způsobem jsou realizovány programy primární prevence rizikového chování na VPŠ a SPŠ MV v Holešově z pohledu pedagogů?
2. Jaké formy rizikového chování se vyskytují na VPŠ a SPŠ MV v Holešově z pohledu žáků?

Úkoly práce:

- Analyzovat odbornou literaturu
- Zajištění výzkumného souboru
- Zajištění sběru dat pomocí strukturovaného rozhovoru s pedagogy a anketního šetření s žáky
- Analýza a zpracování dat

4 Metodika

4.1 Výzkumné strategie a metody

Výzkumné šetření probíhalo formou strukturovaného rozhovoru v písemné podobě s pedagogickými pracovníky. Přesněji se čtyřmi profesními skupinami: pracovník Centra etické výchovy a prevence sociálně patologických jevů (dále jen pracovník CEVAP), třídní učitel, vychovatel na internátě a školní metodik prevence. Oslovení respondenti jsou zaměstnanci Vyšší policejní školy a Střední policejní školy Ministerstva vnitra v Holešově. Kvýzkumu řešící výskyt rizikového chování a jeho primární prevenci na policejní škole byla u žáků využita metoda anketního šetření. Použitím vytvořené ankety jsem chtěl získat názor žáků. Otázky jsou kladeny a zaměřeny na téma mé bakalářské práce. Nevýhodou anketní metody je ta, že respondenti nemusí odpovídat tak, jak je daná situace ve skutečnosti.

Pro sběr dat od pedagogů jsem zvolil kvalitativní výzkum-strukturovaný rozhovor. Gavora (2010) popisuje kvalitativní výzkum jako snahu o výstižný, plastický a podrobný popis. Velkou výhodou kvalitativního zkoumání je práce výzkumníka proniknout hlouběji do problematiky i nitra respondenta, sblížit se s ním i tématem a řešit jej.

Pro sběr dat od žáků jsem zvolil kvantitativní výzkum. Dle Gavory (2010) je kvantitativní výzkum vhodný pro oslovení většího množství účastníků a pracuje se s číselnými daty, které se mohou dále vyjadřovat například v grafech.

Metodologické výzkumy metodou strukturovaného rozhovoru v písemné podobě a anketního šetření bylo schváleno Etickou komisí na Fakultě tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci.

4.2 Analýza odborné literatury

Při vypracovávání bakalářské práce jsem využil především zdroje tzv. sekundárního charakteru (časopisy, knihy apod.). Důležitou složkou byly databáze knihovny:

Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci (<https://www.knihovna.upol.cz/>)

4.3 Grafické zpracování naměřených dat

Pomocí počítačového programu MS Excel jsem vytvořil grafické znázornění pro lepší přehlednost. Dále bude ke každé otázce vyhodnocení.

4.4 Popis výzkumného souboru

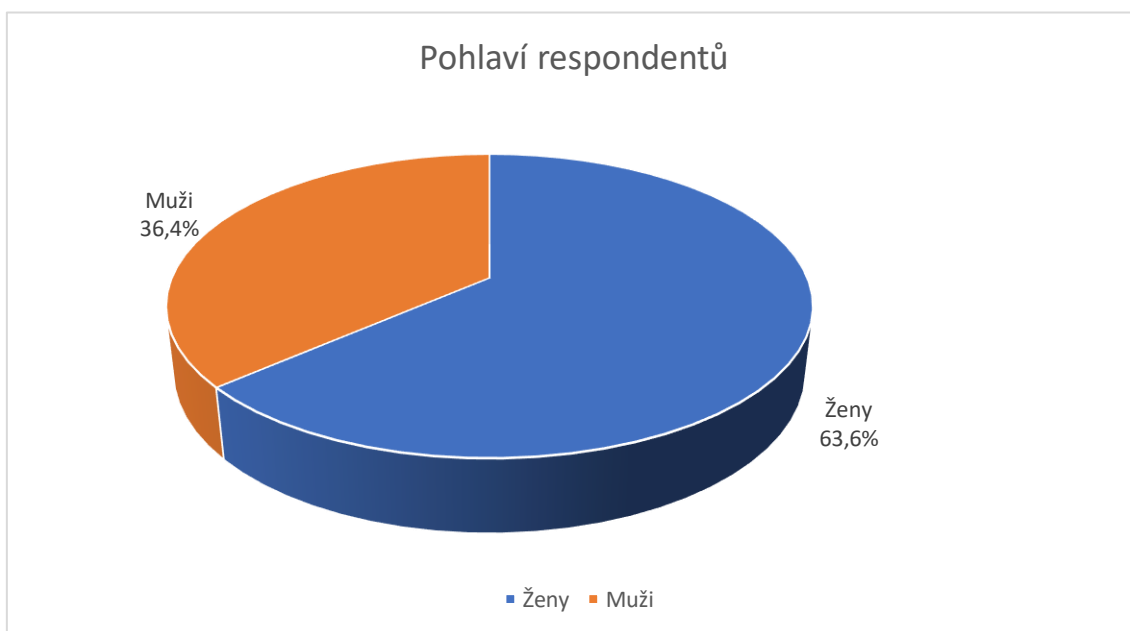
Strukturované otázky byly rozeslány v dubnu 2020 dvanácti pedagogům ze čtyř profesních skupin. Zpětnou odpověď jsem dostal od čtyř pedagogů, to je 33,3% návratnost.

Pro žáky policejní školy (15-19 let) byla vytvořena anketa na stránce SURVIO. Následně byla zaslána na konci měsíce červen 2020 žákům přes školního metodika prevence policejní školy, se kterým jsem byl v kontaktu.

Anketa byla rozdělena na 15 otázek. První dvě otázky jsou obecného charakteru informující pohlaví a školní ročník respondenta. Deset otázek je uzavřeného charakteru, což znamená, že respondent musí vybrat jednu z odpovědí, další tři jsou otevřeného charakteru. Zde je možnost si vybrat odpověď, případně napsat jinou odpověď, než je ve výběru.

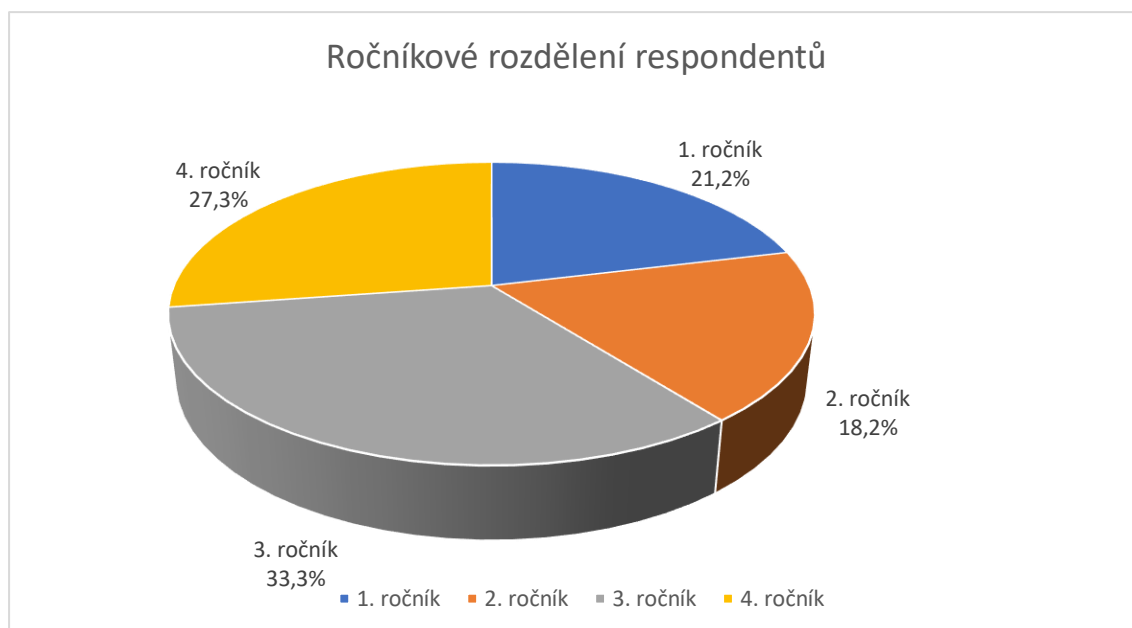
Z celkového počtu 50 oslovených respondentů odpovědělo 33. Návratnost byla 66%, z nichž bylo 63,6% žen a 36,4% mužů.

Z ankety vyplývá značná převaha žen nad muži. To ale nemění nic na tom, že je daná problematika velice důležitá a svým způsobem i zajímavá pro obě pohlaví.

Graf 1: Pohlaví respondentů

Složení respondentů jsem rozdělil do čtyř ročníků. Z 33 žáků tvoří z 1. ročníku 7 žáků (21,2%), z 2. ročníku 6 žáků (18,2%), ze 3. ročníku 11 žáků (33,3%) a ze 4. ročníku vyplnilo dotazník 9 žáků (27,3%). Celkově lze říct, že anketu vyplnili žáci z vyšších ročníků.

Graf 2: Ročníkový složení respondentů

5 Výsledky

V této kapitole mé bakalářské práce se zabývám výsledky ze strukturovaných rozhovorů s pedagogy a dat z anket a její analýzou z pohledu žáků.

Nejdříve jsem analyzoval odpovědi pedagogických pracovníků a následně jsem je porovnal s odpověďmi žáků.

5.1 Vyhodnocení a analýza strukturovaného rozhovoru s pedagogickými pracovníky

Pedagogičtí pracovníci se na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově setkávají s rizikovým chováním. Snaží se jej řešit již při prvních příznacích, aby se chování nerozvíjelo dále. Škola se snaží vytvářet co nejvhodnější prostředí pro žáky. Preventivní programy a volnočasové aktivity pedagogové hodnotí velmi dobře. Pedagogové kladou důraz na adaptační workshop, kdy se žáci prvního ročníku seznamují s ostatními a vzniká nové přátelství a zvyšují počty přednášek o návykových látek, šikaně a násilí. Projektové dny, zaměřené na téma rizikové chování a její prevence ve spolupráci s Policií České republiky. Přednášky a besedy s Policií České republiky nebo jinými bezpečnostními sbory. Peer programy ve spolupráci s vyškolenými pedagogy a lektory z oblasti návykových látek, rasismu, xenofobie a extremismu. Vedení školy pořádá pro pedagogy semináře na aktuální problémové jevy. Každé rizikové chování má své specifické znaky. Všeobecným znakem můžeme považovat změnu chování individua, na který jsme byli zvyklí. Důležitým faktorem je pozorování všech žáků učiteli a vychovateli. Především vychovatelé na internátě mají problém s žáky, kteří jsou zvyklí bydlet s rodiči a nechtějí se od nich odpoutat. Pro tyto žáky jsou typické znaky např. uzavírání se člověka do sebe, odloučení z kolektivu, nejistota jedince, zdravotní a psychické problémy. V těchto případech vychovatelé spolupracují s pracovníky CEVAP a snaží se žáky zapojit do kolektivu. Ve většině případů žáci se setkávají s ignorováním, pomlouváním a zesměšňováním od spolužáků. Rizikové chování je řešeno ve spolupráci s vedením školy, třídního učitele, pracovníka CEVAP, školního metodika školy a trestáno dle školního a ubytovacího řádu. Pokud se jedná o závažnější případy (např. prodej nelegálních drog, užívání alkoholu aj.) jsou žáci nekompromisně vyloučeni ze školy. Na škole se stal jeden případ, kdy žák prodával nelegální drogy. Žák byl potrestán dle školního řádu vyloučením ze školy a případ dále šetřila Policie České republiky.

Pedagogičtí pracovníci se bohužel nepodíleli na tvorbě Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 a Akčního plánu realizace

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027. Ale veškeré dokumenty podílející se na tvorbě preventivních programů, jsou velice vítány a použity do praxe. Pedagogové se snaží naučit se novým trendům a zůstali tak v obraze.

5.2 Vyhodnocení a analýza anketního šetření u žáků

Otázky anketního šetření jsem rozdělil na obecné a vztažené k Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva Vnitra v Holešově.

Obecné otázky na žáky

Otázka č. 1: Už jste se někdy setkal/a s organizací, která řeší problémy mezi mládeží?

Z celkového počtu 33 dotázaných zvolilo odpověď ano 0% a odpověď ne 100%.

Výsledek otázky mě utvrdil, že dotázaní žáci nejsou zasaženi nebo ohroženi v takovém rozsahu rizikového chování a nemají potřebu navštěvovat pracovníka CEVAP. Dle mého názoru je to velice pozitivní výsledek.

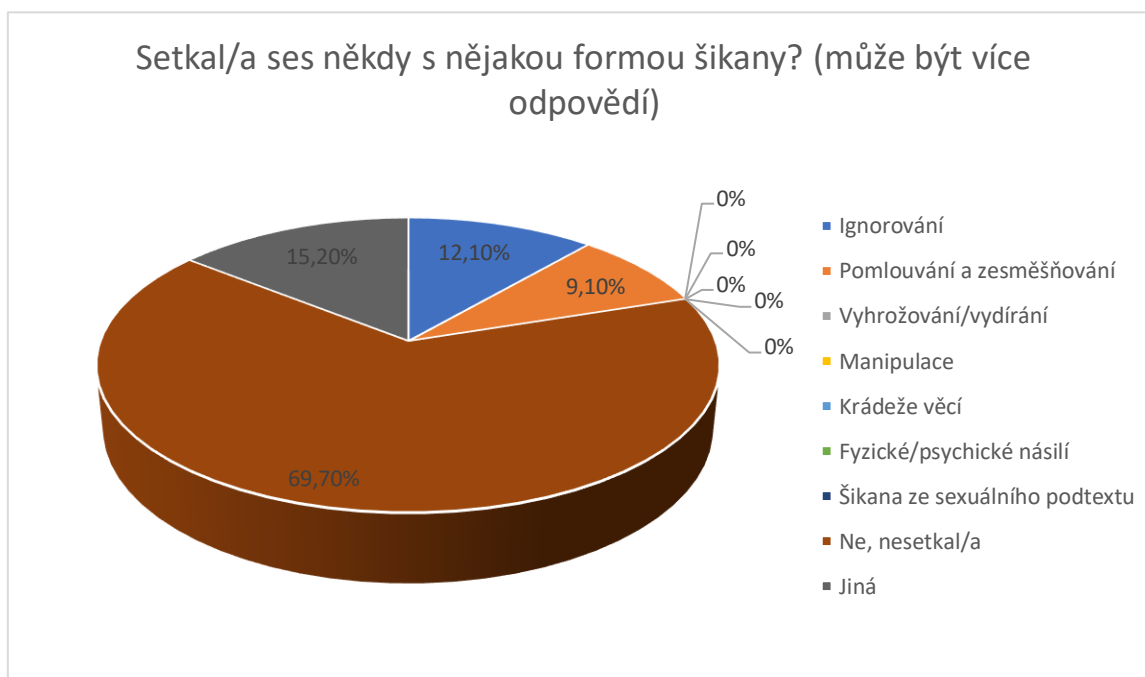
Graf 3: Už jste se někdy setkal/a s organizací, která řeší problémy mezi mládeží?

Otázka č. 2: Setkal/a jste se někdy s nějakou formou šikany? (můžete vybrat více možností).

Šikana je jedním z druhů násilí, které je ve světě velmi rozšířené. Šikanu můžeme znázornit v různých podobách (např. nadávky, ignorování, posměchy, ale také fyzické a psychické útoky, vydírání apod.). Oběť šikany má ve většině případů trvalé psychické poruchy. Proto je důležité, aby se nejen na školách, ale i široká veřejnost více věnovala tématu šikana.

Z celkového počtu zvolilo odpověď ignorování 4 (12,1%) respondenti, Pomlouvání a zesměšňování 3 (9,1%) respondenti, 21 (69,7%) se neseťkalo s žádnou z druhů šikany a 5 (15,2%) mělo jinou odpověď. U všech 5 odpovědí se nejedná o šikanu, ale o odloučení se s rodiči a pomalé zvyknutí na nové prostředí.

Výsledek otázky mě utvrdil v mínění, že na policejní škole se šikana nevyskytuje. Najdou se zde výjimky, kdy dochází ke krátkodobému ignorování či pomlouvání spolužáků, ale nenachází se zde žádné fyzické/psychické násilí, vydírání apod.

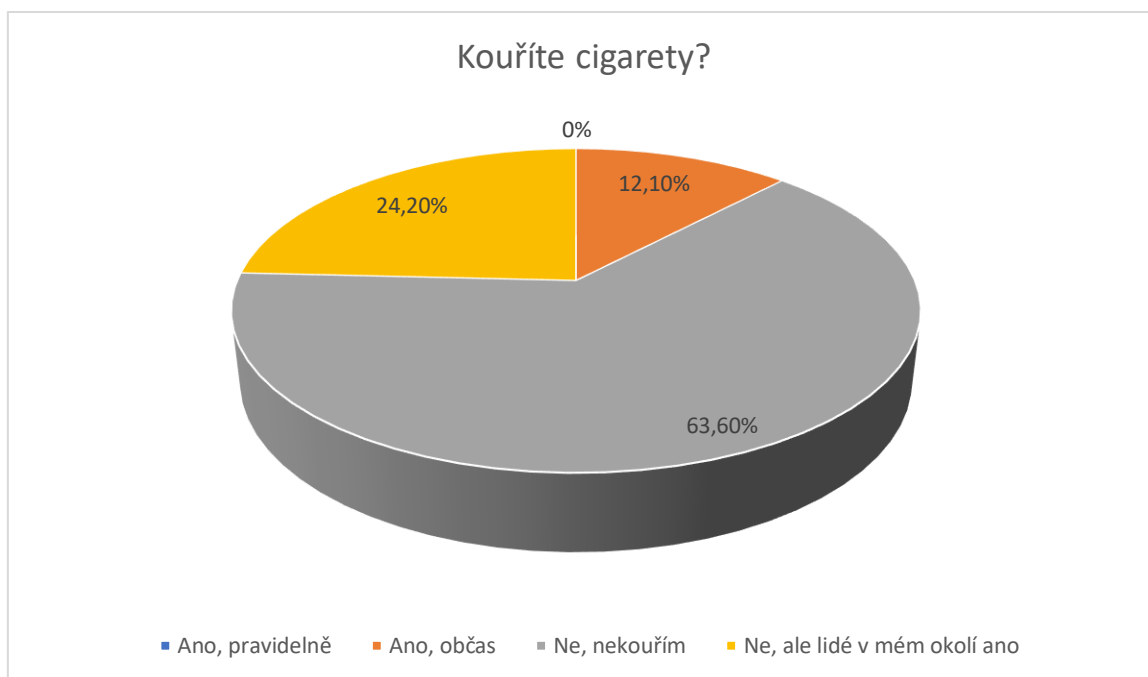

Graf 4: Setkal/a ses někdy s nějakou formou šikany?

Otázka č. 3: Kouříte cigarety?

Z celkového počtu občas kouří 4 (12,1%) respondenti, nekouří 21 (63,6%) a nekouří, ale lidé v jeho okolí ano 8 (24,2%).

Výsledkem otázky je, že žáci policejní školy jsou ve větší míře nekuřáci a snaží se dodržovat zdravý životní styl, který se od něj očekává.

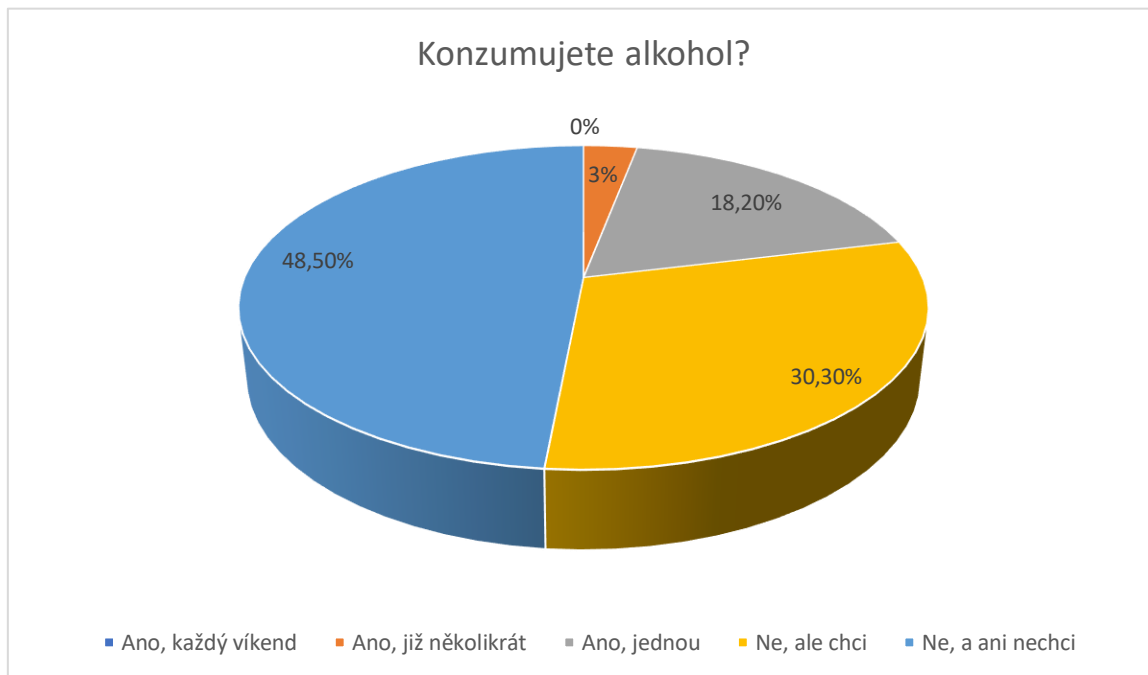

Graf 5: Kouříte cigarety?

Otázka č. 4: Konzumujete alkohol?

Z celkového počtu v odpovědi Ano, již několikrát odpověděl 1 respondent (3%), ano, jednou 6 respondentů (18,2%), ne, ale chci 10 (30,3%), ne a ani nechci 13 (48,5%).

Výsledkem je, že téměř polovina respondentů alkohol nepije vůbec, v jistých výjimkách občas konzumují, ale nejedná se o konzumaci na půdě školy.

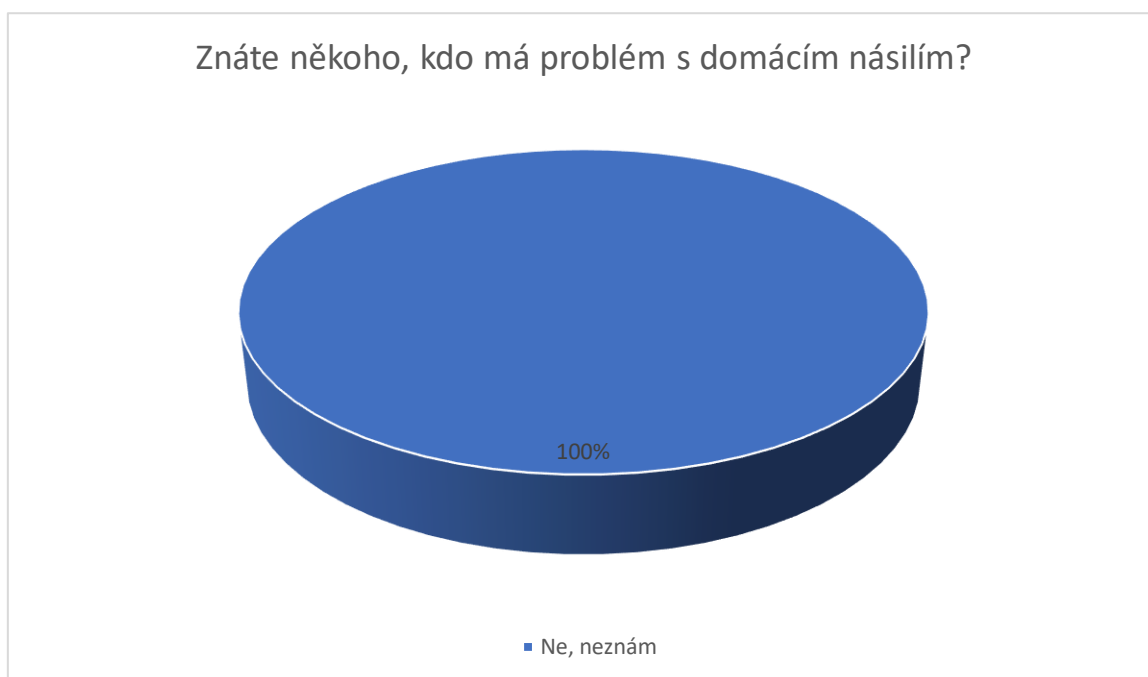
Graf 6: Konzumujete alkohol?

Otázka č. 5: Znáte někoho, kdo má problém s domácím násilím?

Domácí násilí je v poslední době globálním problémem. Ve většině případů jde o násilí muže na ženě. Důvodem často bývají finanční problémy, užití alkoholu či drogy.

Z celkového počtu dotázaných všichni (100%) odpověděli, že neznají nikoho, kdo by měl problém s domácím násilím.

Výsledek je více než uspokojující a osobně jsem rád, že žádný žák nemá nebo někoho nezná, kdo by měl problém s domácím násilím.

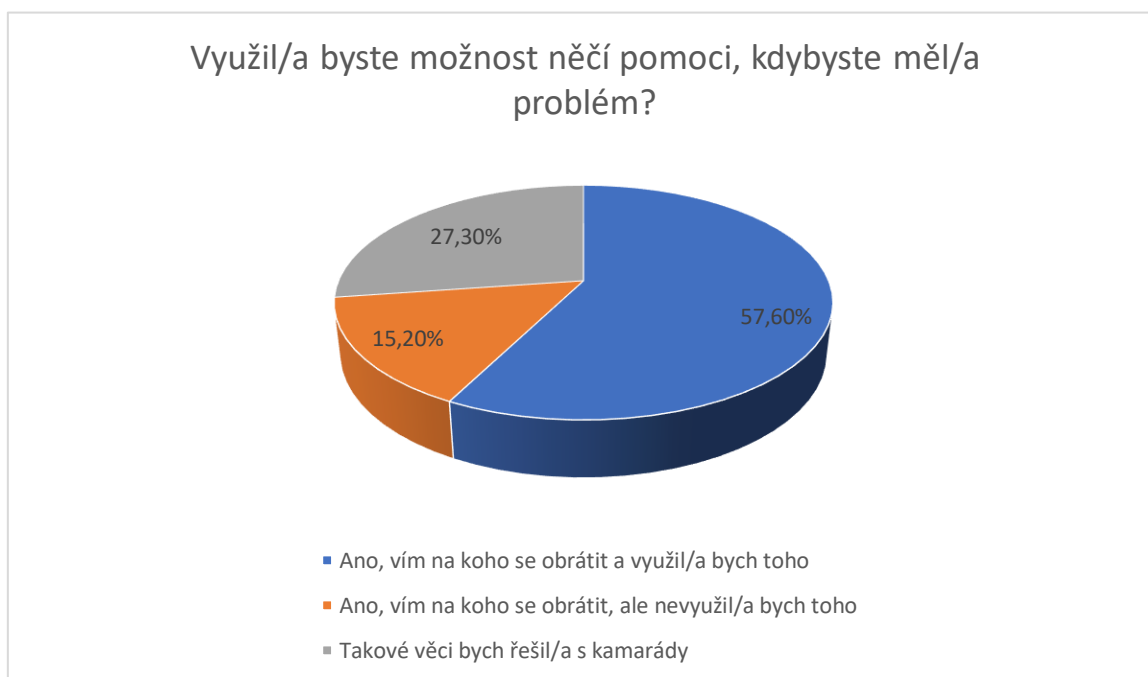

Graf 7: Znáte někoho, kdo má problém s domácím násilím?

Otázka č. 6: Využil/a byste možnost něčí pomoci, kdybyste měl/a problém?

Z celkového počtu respondentů ví 19 (57,6%) na koho se obrátit a využil/a by toho, 5 (15,2%) ví na koho se obrátit, ale neutil by toho a 9 (27,3%) by problémy řešili s kamarády.

Výsledek je kladný, žáci ví, na koho se obrátit, případně problémy řeší s kamarády.

Graf 8: Využil/a byste možnost něčí pomoci, kdybyste měl/a problém?

Otázka č. 7: Když jste se ve skupince lidí, cítíte se dobře?

Harmonie a přátelství je důležité v každé skupině lidí. Pokud se jedná o skupinku žáků nemělo by to být jinak.

Z celkového počtu respondentů všichni (100%) odpověděli, že vychází s ostatními skvěle.

Výsledek velice kladný. Osobně bych čekal, že bude více žáků, kteří se ve skupinkách nepohodnou a opustí ji. Nicméně adaptační programy jsou nastaveny více než dobře, a proto je dosaženo tak skvělého výsledku.

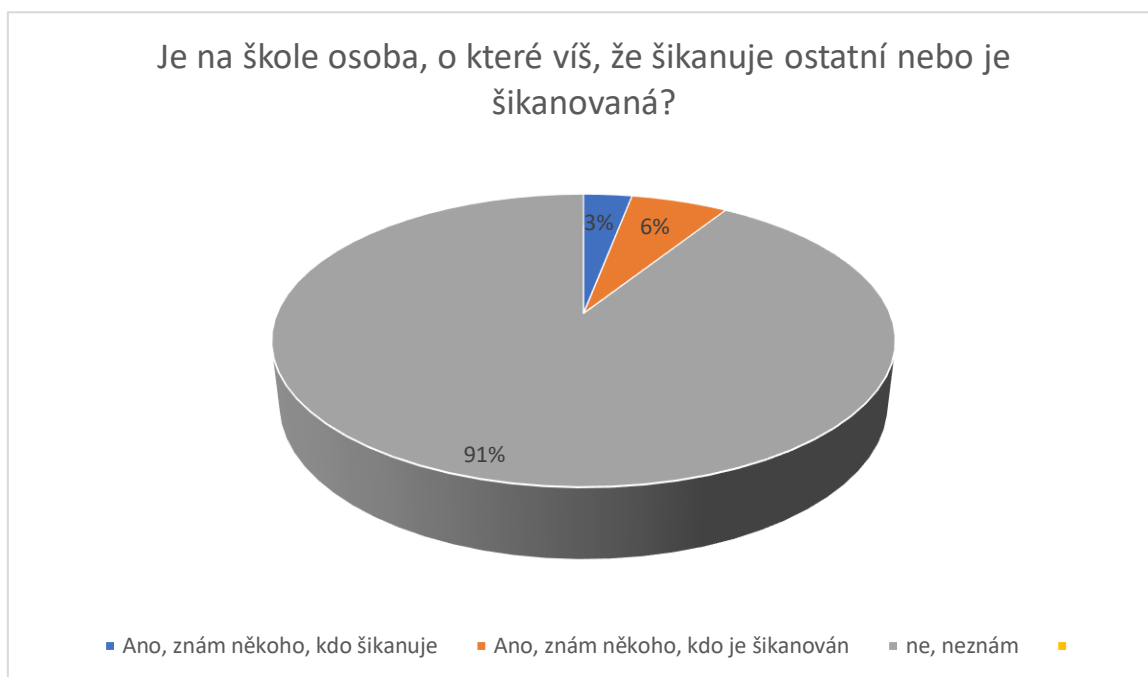
Graf 9: Když jste ve skupince lidí, cítíte se dobře?

Otázky na žáky vztahované k Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově

Otázka č. 8: Je na škole osoba, o které víš, že šikanuje ostatní nebo je šikanovaná?

Z celkového počtu respondentů zná někoho, kdo šikanuje 1 člověk (3%), někoho, kdo je šikanován 2 respondentů (6%) a 30 nezná nikoho (91%), kdo by byl šikanován.

Ačkoliv se zde najde osoba, která provokuje, zesměšňuje, ale nejde o závažné případy. Na škole se vyučuje sebeobrana, která může být využita závažnějších případech. S výsledkem jsem tedy spokojen a utvrzují to i preventivní programy.

Graf 10: je na škole osoba, o které víš, že šikanuje ostatní nebo je šikanovaná?

Otázka č. 9: Myslíte si, že je policejní škola bezpečná? (pokud ne, doplňte proč).

Již z názvu policejní škola je patrné, že se zde musí udržovat pořádek a řád. Škola se zabývá bezpečností činností a má velké předpoklady i k bezpečnému zacházení s žáky.

Z celkového počtu respondentů 30 (90,9%) souhlasí s tím, že škola je bezpečná, 3 (9,1%) respondenti neví.

Dle výsledku se utvrzuje, že tato škola je z pohledu žáků bezpečná.

Graf 11: Myslíte si, že je policejní škola bezpečná?

Otázka č. 10: Setkal/a jste se na škole s nějakým druhem kyberšikany?

Škola je pod záštitou Ministerstva vnitra a je dobře chráněna před kyberútoky.

Z celkového počtu odpovědělo 17 (51,5%) respondentů ano, vím, co to je, ale nesetkal jsem se s tím, 16 (48,5%) respondentů neví, co to znamená.

Výsledkem je, že se kyberšikana na policejní škole vůbec nevyskytuje. Nicméně je důležité se na téma kyberšikana zaměřit v preventivních programech, protože mnoho žáků ani neví co pojem kyberšikana znamená.

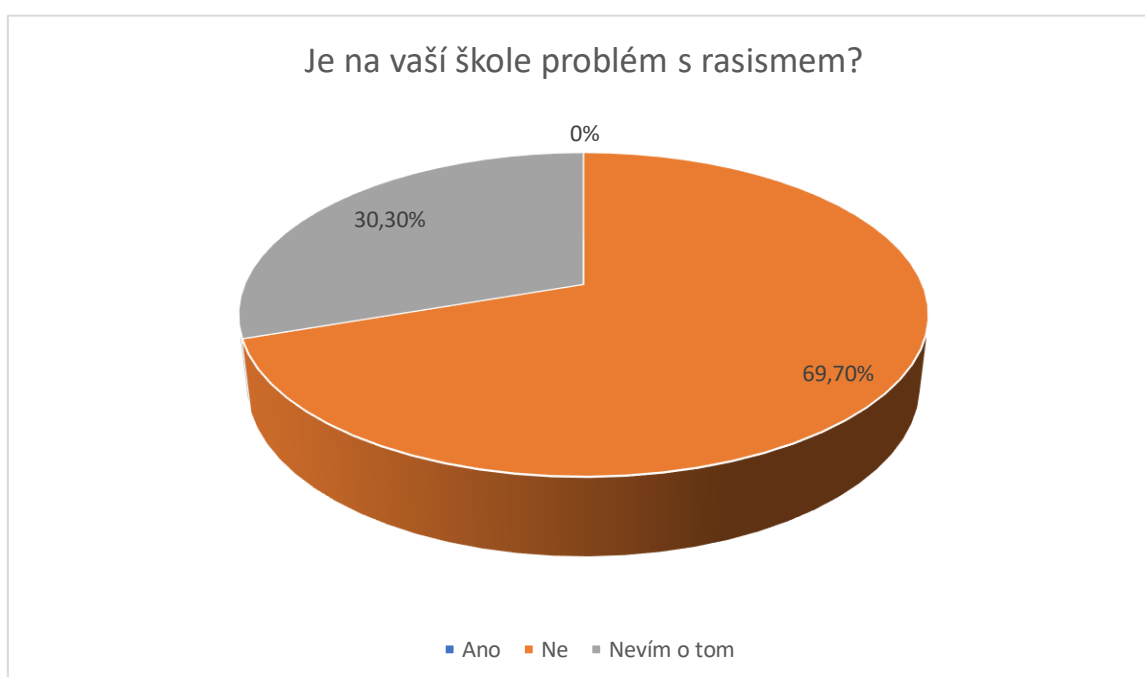
Graf 12: Setkal/a jste se někdy na škole s nějakým druhem kyberšikany?

Otázka č. 11: Je na vaší škole problém s rasismem?

Na policejní škole je projekt s názvem „Integrace cizinců v rámci středního odborného vzdělávání v oboru Bezpečnostně právní činnost (kód 68-42-M/01) ve VPŠ a SPŠ MV v Holešově“, který vzdělává žáky z menšinových států.

Z celkového počtu odpovědělo 23 (69,7%) respondentů odpovědí ne a 10 (30,3%) o tom neví.

Výsledek je překvapující. Dle odpovědí žáků se na škole nenachází žádný rasismus.

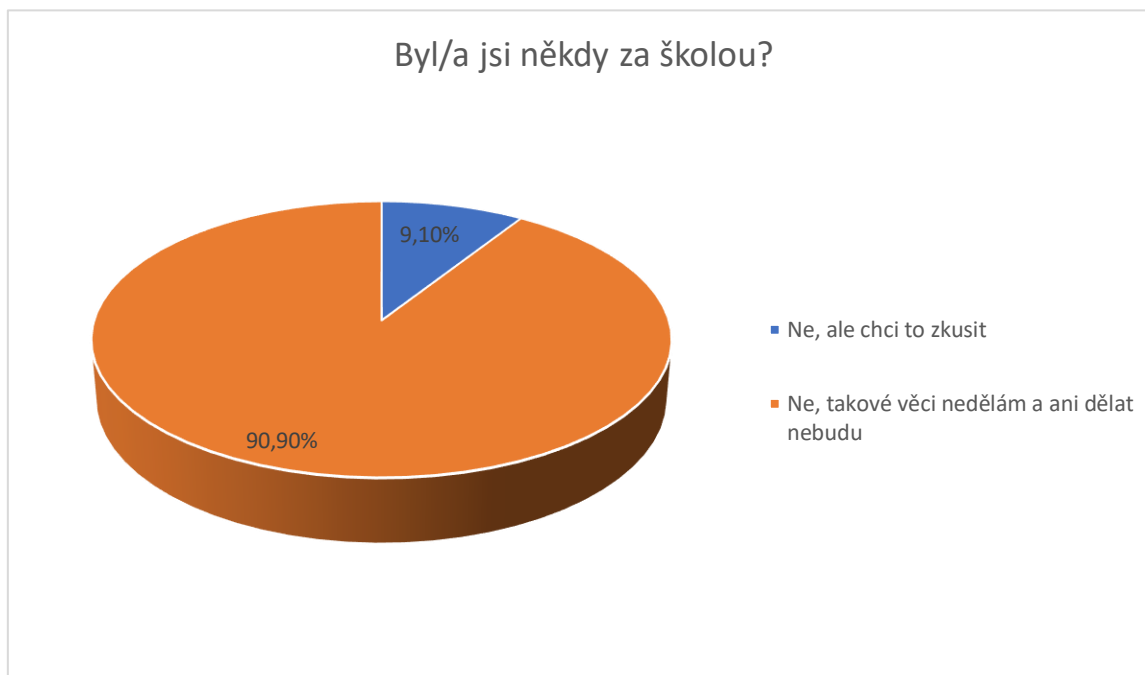

Graf 13: Je na vaší škole problém s rasismem?

Otázka č. 5: Byl/a jsi někdy za školou?

Z celkového počtu odpovědí 3 (9,1%) respondentů odpovědělo, že ne, ale chtělo by to zkusit a 30 (90,9%) odpovědělo, ne, takové věci nedělám a ani dělat nebudu.

Výsledek se přesvědčivě kladný. Žáci se nepokouší chodit za školu a vracejí se včas do areálu školy. Jinak by se případ řešil dle školního řádu a žák by měl podmíněčně vyloučení

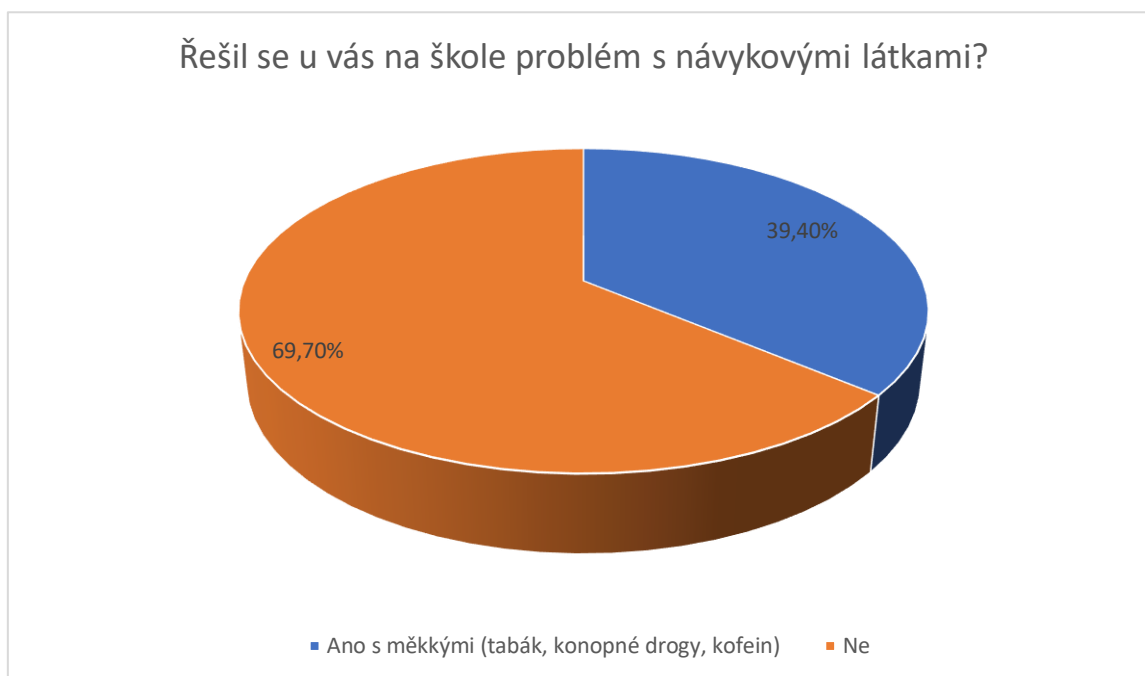
Graf 14: Byl/a jsi někdy za školou?

Otázka č. 12: Řešil se u vás na škole problém s návykovými látkami?

Návykové látky jsou nebezpečné látky, kterými si člověk toxikuje své tělo. Tyto látky nepatří na policejní školu a pokud se tak stane, jedná se o hrubé porušení školního řádu a vyloučení ze školy.

Z celkového počtu odpovědělo 13 (39,4%) respondentů, že se na policejní škole řešil problém s drogami a 23 (69,7) o ničem neví.

Výsledek se dostává. Bohužel se stal jeden případ, kdy došlo k prodeji nelegální látky. Daný žák byl neprodleně vyloučen ze školy. Jiné případy se v celé historii školy nestaly.

Graf 15: Řešil se u vás na škole problém s návykovými látkami?

Výzkumné otázky

- 1) Zjistit, jakým způsobem jsou realizovány programy primární prevence rizikového chování na VPŠ a SPŠ MV v Holešově z pohledu pedagogů?

Programy primární prevence jsou popisovány v Minimálním preventivním programu školy. Mezi programy primární prevence patří: Projektové dny, zaměřené na téma rizikové chování a její prevence ve spolupráci s Policií České republiky. Přednášky a besedy s Policií České republiky nebo jinými bezpečnostními sbory. Peer programy ve spolupráci s vyškolenými pedagogy a lektory z oblasti návykových látek, rasismu, xenofobie a extremismu. Kurzy v rámci výuky tělesné přípravy. Úkolem je směřovat žáky k pravidelné

pohybové aktivitě, udržovat zdravý životní styl, zásada fair play, dokázat rozpoznat nežádoucí návyky a činnosti ohrožující zdraví a posílit tak soudržnost kolektivu. Volnočasové aktivity, které jsou k dispozici v areálu školy pod dozorem vychovatelů. Žáci mají na výběr z více jak patnácti kroužků.

2) Zjistit, jaké formy rizikového chování se vyskytují na VPŠ a SPŠ MV v Holešově z pohledu žáků?

Z odpovědí žáků jsme se dozvěděli, že se na policejní škole rizikové chování nevyskytuje ve velkém množství. Ve většině případů žáci se setkávají s ignorováním, pomlouváním a zesměšňováním od spolužáků. Žáci mají problém s osamostatňováním se od rodičů. Ale pomocí spolupráce vychovatelů a psychologů školy se daří žáky adaptovat do kolektivu. Ačkoliv se najde osoba, která zesměšňuje a pomlouvá, nejedná se o závažné případy. Žáci se setkali s jedním případem, kdy došlo k prodeji nelegální látky. Daný žák byl nekompromisně vyloučen ze školy.

6 Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce, pod názvem „Problematika a prevence rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově“, bylo zjistit, zda náležitá primární prevence ze strany školy má dopad na žáky a zda z pohledu žáků se objevuje rizikové chování. Dílčími cíli bylo zjistit projevy rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově z pohledu pedagogů, zjistit projevy rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově z pohledu žáků a zjistit, jakým způsobem je realizována primární prevence z pohledu pedagogů.

Pro pedagogické pracovníky byly vytvořeny strukturované otázky. Velkým kladným zjištěním je, že škola se na prevenci průběžně připravuje, zajišťuje svým zaměstnancům hodnotné semináře, školení a prosazování školních preventivních strategií, klade se důraz na školní a ubytovací řád, kde jsou vypsána práva, povinnosti i sankce za porušení. Rizikové chování na škole se dle pedagogů vyskytuje jen velmi zřídka. Pokud se naskytne projev rizikového chování, zaměstnanci se snaží problém vyřešit již v zárodku. Výjimkou byl na škole případ nelegálního prodeje drog, který byl řešen v souladu se školním řádem za přítomnosti Policie České republiky.

Vychovatelé na internátě se nejčastěji setkávají s žáky hledající vlastní identitu. Jejich nejtěžší změnou je odloučení se od rodiny. Pomocí adaptačních kurzů se daří žákům zapojit do kolektivu a postupem času se negativní jevy vytrácí a jedinec se adaptuje. Ze strany psychologů nabízí osobnostní poradenství, která se maximálně věnuje sebereflexi, sebepoznávání žáka, podporuje kladné prostředí v kolektivu a dobrou spolupráci mezi třídními učiteli.

V praktické části mé práce jsem v první řadě analyzoval a stanovil výsledky ze strukturovaných rozhovorů s pedagogy. Pedagogové se s rizikovým chováním setkali. Snaží se rizikové chování řešit již při prvních příznacích, aby se chování nerozvíjelo dále. Škola se snaží vytvářet co nejvhodnější prostředí pro žáky prostřednictvím preventivních programů a volnočasových aktivit. Pro pedagogy vedení školy pořádá semináře na aktuální problémové jevy. Nastavené programy hodnotí velmi dobře. Pokud se vyskytne rizikové chování, snaží se situaci řešit již v počátku. Nejrozsáhlejším problémem dle vychovatelů na internátě je osamostatnění se žáků od rodičů. Pomocí spolupráce vychovatelů a psychologů školy se daří úspěšně žáky adaptovat mezi ostatní žáky. Žádný z oslovených pedagogů se nepodílel na dokumentech Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období

2019-2027 a Akčního plánu realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027.

Spolupráce mezi vedením školy, vychovatelem, třídním učitelem, školním metodikem prevence a psychologů je velmi pevná, tudíž se všechny profesní skupiny shodly, že nastavená pravidla školy zcela vyhovují. Stejně na tom jsou účelně zakomponované preventivní programy a dle mého názoru jsou velmi účinné.

Odpovědi žáků, kteří odpovídali na anketní šetření, jsou popsány, vyplněné a graficky znázorněné. Na základě získaných informací a výsledků jsem zjistil, že rizikové chování na policejní škole se objevuje velice zřídka. Ve čtyřech případech šlo o ignorování, ve třech o pomlouvání nebo zesměšňování. Co bylo zajímavým zjištěním, že u pěti případů nejde o jakýkoliv druh rizikového chování, ale o odloučení s rodiči a problém s adaptací do nového prostředí. Dále jsem se dozvěděl, že je policejní škola pro žáky bezpečná a nehrozí zde žádné velké násilí. Zároveň se sami nesečkávají ani neznají nikoho, kdo by měl problém s domácím násilím. S kyberšikanou nemají zkušenosti. V dnešní době velice rozšířená, na druhou stranu jsem se dozvěděl, že mnoho žáků neví, co kyberšikana je. Proto by bylo dobré se více zaměřit na dané téma a posílit tak preventivní programy, chránící žáky před kyberútoky. Na škole se nachází i žáci z menšinových států. Dobrou zprávou je, že se nesečkávají s rasistickými poznámkami. Bohužel se žáci setkali s případem prodeje drog od jednoho z žáků na internátě. Byl nekompromisně potrestán a vyloučen ze školy. Celkově se žáci cítí dobře a vycházejí s ostatními žáky velice dobře.

7 Souhrn

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, zda náležitá primární prevence ze strany školy má dopad na žáky a zda z pohledu žáků se objevuje rizikové chování. Dílčími cíli bylo zjistit, jaké jsou na škole preventivní programy a zda jsou efektivní.

Škola se na prevenci průběžně připravuje, zajišťuje svým zaměstnancům hodnotné semináře, školení a prosazování školních preventivních strategií, klade se důraz na školní a ubytovací řád, kde jsou vypsána práva, povinnosti i sankce za porušení. Rizikové chování na škole se dle pedagogů vyskytuje jen velmi zřídka. Pokud se naskytnou projevy rizikového chování, zaměstnanci se snaží problém vyřešit již v zárodku. Na škole se rizikové chování vyskytuje velice málo. Většinou jde o ignorování, zesměšňování či odloučení od rodičů. Nejedná se o fyzické či psychické násilí. Žáci se na škole cítí bezpečně.

Pro žáky jsou vyhrazeny projektové dny, besedy, adaptační kurzy, sportovní akce a volnočasové aktivity v rámci školy.

Spolupráce mezi vedením školy, vychovatelem, třídním učitelem, školním metodikem prevence a kariérovým poradenstvím je velmi pevná, tudíž se všechny profesní skupiny shodly, že nastavená pravidla školy zcela vyhovují. Stejně na tom jsou účelně zakomponované preventivní programy, které jsou nastaveny na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Holešově a dle mého názoru jsou velmi účinné.

8 Summary

The main objective of my bachelor's thesis, under the title "Problems and Prevention of Risk Behaviour at the Higher Police School and the Central Police School of the Ministry of Home Affairs in Carlisle," was to determine whether appropriate primary prevention by the school impacts on pupils and whether risky behaviour emerges from the pupils' perspective. The sub-goals were to see what prevention programs were at the school and whether they were effective.

The school continuously prepares for prevention, providing its staff with valuable seminars, training and enforcement of school prevention strategies, emphasising school and accommodation rules where rights, obligations and penalties for violations are issued. Risky behavior at the school is very rare, according to educators. If there are signs of risky behaviour, staff try to nip the problem in the bud.

Two research questions were identified in the bachelor's thesis:

1. To find out how the primary prevention of risk behaviour programmes at the VPŠ and SPŠ MVs in Havering are implemented from the point of view of educators?
2. To find out how risky behaviour occurs at the VPŠ and SPŠ MVs in Havering from the pupils' point of view?

At school, there is very little risk behavior. Most of it is about ignoring, ridiculing or separating from parents. It is not physical or psychological violence. Pupils feel safe at school.

Project days, sittings, adaptation courses, sporting events and leisure activities within the school are reserved for pupils.

The cooperation between the school's management, tutor, class teacher, school prevention methodology and careers advice is very solid, thus all the professional groups agreed that the school's set rules fully complied. Equally, there are purposefully encapsulated prevention programmes, which are set up at the Higher Police School and the Central Police School of the Ministry of the Interior in Havering and, in my opinion, are very effective.

9 Referenční seznam

- Castellanos, N., & Conrod, P. (2006). Brief interventions targeting personality risk factors for adolescent substance misuse reduce depression, panic and risk-taking behaviours. *Journal of Mental Health*, 15(6), 645–658.
- Čech, O., & Zvoníčková, N. (2017). *Nebezpečí kyberšikany: internet jako zbraň?*. Theia - krizové centrum.
- Čerešník, M., Dolejš, M., & Skopal, O. (2016). *Škála impulzivity Dolejš a Skopal (SIDS). Příručka pro praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Černý, M. (2010). *Základní úrovně provádění primární prevence*. In M. Miovský, L. Skácelová, J. Zapletalová & P. Novák (Eds.). *Primární prevence rizikového chování ve školství* (42–43). Tišnov: Sdružení SCAN.
- Dolejš, M. (2010). *Efektivní včasná diagnostika rizikového chování u adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci
- Dolejš, M., & Orel, M. (2017). *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. <https://doi.org/10.5507/ff.17.24452524>
- Dolejš, M., & Skopal, O. (2016). *Škála impulzivity Dolejš a Skopal (SIDS). Příručka pro praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Eysenck, H. J., & Eysenck, M. W. (1985). *Personality and Individual Differences: A Natural Science Approach*, New York: Plenum Press.
- Gallà, M., Aertsen, P., Daatland, Ch., DeSwert, J., Fenk, R., Fischer, U. (2005). *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí. Příručka o efektivní školní drogové prevenci*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
- Grigoryan, G. A. (2012). Serotonin and impulsivity (animal experiments). *Neuroscience and Behavioral Physiology*, 42(8), s. 885–894.
- Hamidovic, A., Dlugos, A., Skol, A., Palmer, A. A., & de Wit, H. (2009). Evaluation of genetic variability in the dopamine receptor D2 in relation to behavioral inhibition and impulsivity/sensation seeking: An exploratory study with d-amphetamine in healthy participants. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, 17(6), 374–383. <https://doi.org/10.1037/a0017840>
- Havighurst, R. J. (1953). *Human development and education*, New York: Longmans, Green.

- Chamorro, J., Bernardi, S., Potenza, M. N., Grant, J. E., Marsh, R., Wang, S., & Blanco, C. (2012). Impulsivity in the general population: A national study. *Journal Of Psychiatric Research*, 46, s. 994–1001. DOI: 10.1016/j.jpsychires.2012.04.023.
- Charvát, M., Jurystová, L., & Miovský, M. (2012). *Čtyřúrovňový model kvalifikačních stupňů pro pracovníky v primární prevenci rizikového chování ve školství*. Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze ve vydavatelství Togga.
- Jedlička, R. (2011). *Výchovné problémy s žáky z pohledu hlubinné psychologie*. Portál.
- Jedlička, R. (2015). *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Grada Publishing as.
- Kalina, K. (2003). *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Úřad vlády České republiky.
- Kalina, K. (2015). *Klinická adiktologie*. Grada Publishing.
- Kolář, M. (2001). *Bolest šikanování: cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. Portál, sro.
- Kolář, M. (2011). *Nová cesta k léčbě šikany*. Portál.
- Kopecký, M. K., & Krejčí, M. V. (2010). *Rizika virtuální komunikace. Příručka pro Učitele*. Olomouc: Net.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Grada Publishing as.
- Macek, P. (2003). *Adolescence* (Vyd. 2., upr). Praha: Portál.
- Machová, J. (2009). *Zdraví*. Machová, J., & Kubátová, D., *Výchova ke zdraví*, 12-15.
- Mioviský, M. (2010). *Historie a současné pojetí primární prevence rizikového chování v České republice*. Primární prevence rizikového chování ve školství, 13-28.
- Mioviský, M., Adámková, T., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P., Endrödiiová, L., ... & Martanová, V. P. (2012). *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Mioviský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., & Novák, P. (2010). *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Sdružení SCAN, Univerzita Karlova v Praze & Togga, 70-74.
- Mioviský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P., Barták, M., & Veselá, M. (2015). *Prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny/Univerzita Karlova v Praze.
- MŠMT. *Metodické dokumenty (doporučení a pokyny)* (2010). Retrieved 27. 7. 2020 from the World Wide Web: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

- MŠMT. *Národní strategie primární prevence 2013-2018* (2013). Retrieved 27. 7. 2020 from the World Wide Web: <https://www.msmt.cz/file/28077?highlightWords=n%C3%A1rodn%C3%AD+strategie+2013+2018>
- MŠMT. *Národní strategie primární prevence 2019-2027* (2019). Retrieved 27. 7. 2020 from the World Wide Web: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf
- Národní strategie protidrogové politiky, Úřad vlády
- Nešpor, K., & Csémy, L. (1997). *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat a jak je zvládat*. BESIP.
- Nešpor, K., Csémy, L., & Pernicová, H. (1999). *Prevence ve školním prostředí: Zásady efektivní primární prevence*. Praha. Sportprograg.
- Nešpor, K. (2000). *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Portál, sro.
- Nešpor, K. (2003). *Metodika prevence ve školním prostředí*. Praha: Fontis pro MŠMT.
- Pešek, R., & Nečesaná, K. (2009). *Prevence užívání tabáku, alkoholu a jiných drog u dospívajících: vybrané klíčové dokumenty, výsledky aktuálních výzkumů, příčiny a vývoj užívání drog, motivace ke změně a léčba: moderní metody pro nácvik psychosociálních dovedností zvyšujících sebedůvěru*. Arkáda-sociálně psychologické centrum.
- Pešek R., Vondrášková A., Veselý O. (2008). *Drogová závislost, běh na krátkou trať*, Arkáda.
- Renotírová, M., & Ludíková, L. (2003). *Speciální pedagogika*. Univerzita Palackého.
- Říčan, P. (1995). *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Portál, sro.
- Říčan, P. (2004). *Cesta životem*. 2. vyd. Praha. Portál, 4004, 390.
- Sobotková, V. (2014). *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Grada.
- Steinberg, L. & Belsky J. (1991). *Infancy, Childhood and Adolescence*. New York: McGrawHill.
- Strategie prevence kriminality, Ministerstvo vnitra
- Školní vzdělávací program, obor vzdělání 68-42-M/01 Bezpečnostně právní činnost, platný od 1. 9. 2009 pod č.j.: VPŠH-412/SP-2009. Holešov 22.6.2009
- Thorová, K. (2015). *Vývojová psychologie. Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál.
- Uhl, A., Brülhart, S., Parga, M. X. F., Kontula, O., Saliba, C., Cndt, L., ... & Tinarelli, A. (1998). *Evaluation of primary prevention in the field of illicit drugs. Definitions-concepts-*

problems. COST A6 Evaluation research in regard to primary prevention of drug abuse, 135-220.

Vágnerová, M., & Hadj Moussa, Y. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál.

VPŠ a SPŠ MV *základní informace* (2017). Retrieved 28. 7. 2020 from the World Wide Web: <https://www.spschol.cz/home/info-o-skole/zakladni-informace>

VPŠ a SPŠ MV *Školní preventivní strategie 2017-2021* (2017). Retrieved 29. 7. 2020 from the World Wide Web: <https://www.spschol.cz/home/aktivity-skoly-oddelovac/prevence>

VPŠ a SPŠ MV *Minimální preventivní program* (2019). Retrieved 29. 7. 2020 from the World Wide Web: <https://www.spschol.cz/images/sampled/prevence/mpp.pdf>

VPŠ a SPŠ MV *Zvyšování osobnostních kompetencí* (2020). Retrieved 29. 7. 2020 from the World Wide Web: <https://www.spschol.cz/home/aktivity-skoly-oddelovac/foto-a-clanky-2020/zvysovani-osobnostnich-kompetenci>

Webster, Ch., & Jackson, M. (1997). *Impulsivity: Theory, Assessment, and Treatment*. New York: The Guilford Press.

Zuckerman, M. (1994). *Behavioral Expressions and Biosocial Bases of Sensation Seeking*. New York: Cambridge University Press.

Zuckerman, M. (1995). *Good and bad humors: Biochemical Bases of Personality and Its Disorders*. *Psychological Science* (Wiley-Blackwell), 6(6), s. 325–332.

Interní dokumentace poskytnuté Vyšší policejní školou a Střední policejní školou Ministerstva vnitra v Holešově.

10 Přílohy

Příloha 1. Otázky strukturovaného rozhovoru s pedagogickými pracovníky školy k bakalářské práci.

Téma bakalářská práce: Problematika a prevence rizikového chování na VPŠ a SPŠ MV v Holešově

Otázky k rozhovoru

1. Setkali jste se s rizikovým chováním u adolescentů - žáků Vaší školy? Pokud ano, jak jste řešili tuto situaci?
2. Řešili byste dnes dané situace jinak?
3. Bylo nutné při řešení konkrétního rizikové chování přizvat další odborníky (vedení školy, další školské pracovníky)?
4. Přineslo Vám jednání s agresorem nebo obětí rizikového chování (např. šikany) nové zkušenosti, pokud ano, jaké?
5. Čím pro Vás bylo jednání s agresorem nebo obětí zajímavé (poučné, obohacující)?
6. Na základě jakých indicií jste vyvodili závěr, že se v daném konkrétním případě jedná o šikanu, případně jiné rizikové chování?
7. Jaké konkrétní negativní znaky jste pozorovali u oběti šikany?
8. Jakým způsobem jste se dověděli o rizikovém chování?
9. Mělo rizikové chování takové znaky, že musela věc řešit Policie ČR?
10. Jakým způsobem se na vaší škole řeší, pokud se vyskytly, problémy ve vztahu k alkoholu a drogách?
11. Podíleli se pracovníci Vaší školy oslovena na tvorbě Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 a Akčního plánu realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027?
12. Co výše uvedených dokumentů považujete za významné pro prevenci rizikového chování ve vztahu k Vaší škole?

Příloha 2. Žádost etické komise k provedení výzkumu s živými účastníky projektu.

Příloha č. 1

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FAKULTA TĚLESNÉ KULTURY

✉ tř. Míru 115, 771 11 Olomouc

Žádost o vyjádření Etické komise FTK UP

k projektu výzkumné, habilitační, doktorské, diplomové (bakalářské) práce, zahrnující lidské účastníky

Název: Problematika a prevence rizikového chování na Vyšší policejní škole a střední policejní škole Ministerstva vnitra

Forma projektu: diplomová / bakalářská práce

Autor /hlavní řešitel/ Marek Půček

Školitel (v případě studentské práce) doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Vyjádření školitele, vedoucího práce

Souhlasím s předloženým projektem,

Popis projektu

Cílem bakalářské práce je zhodnotit rizikové chování na středních školách, zejména pak vybrané střední škole, která má vzdělávat v bezpečnostních oborech. Dále popsat rizikové chování z hlediska možného zneužití alkoholu, drog a různé formy šikany a popsat jaký vliv na rizikové chování na pedagogy. Na základě polostrukturovaného rozhovoru (viz témata v příloze) popsat a zhodnotit prevenci rizikového chování mj. ve vztahu k dokumentu MŠMT Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 a k dokumentu Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027.

Rozhovor bude veden s pedagogy dané školy a s psychologem a preventisty.

Zajištění bezpečnosti pro posouzení odborníky: Rozhovory budou zaznamenávány na audio zařízení a následně přepsány a analyzovány.

Etické aspekty výzkumu - Účast je dobrovolná, oslovení účastníci budou seznámeni s tématem práce a před realizací výzkumu podepíší informovaný souhlas

Informovaný souhlas účastníků (příložen)

V Olomouci dne 12.3.2020

Podpis autora Marek Půček

Příloha 3. SWOT analýza–vyhodnocení situace v oblasti primární prevence rizikového chování za období strategie 2013-2018

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Stabilnější víceleté financování PRCH. • Vyšší financování PRCH. • Povinnost specializačního vzdělávání. • Existence jednotného systému výkaznictví. • Existence fungujícího systému vertikální koordinace PRCH v ČR. • Spolupráce pracovníků na krajské institucionální úrovni (KŠKP, manažer prevence kriminality, krajský protidrogový koordinátor apod.). • Existence krajských plánů a strategií (i na celostátní úrovni). • Dobrá provázanost a znalost služeb na úrovni krajů i celostátně. • Zvyšující se počet certifikovaných programů a služeb. • Metodiky, doporučení, šablony jako velká podpora škol. • Existence školského zákona a z něj vyplývajících podzákonných norem, které definují oblast PRCH + standardní činnosti aktérů. • Nastolený a evaluovaný certifikační proces. • Webové portály krajských úřadů. • Časopis Prevence. • Finanční podpora specifické PRCH z MŠMT i rozpočtů krajů. • Existence dalších zdrojů financování (města, ESF...). • Realizace seminářů, akreditovaného vzdělávání i krajských konferencí pro pedagogy na téma PRCH. • Vzdělávání KŠKP prostřednictvím MŠMT, NÚV. • Potenciál proškolených ŠMP. • Realizace krajských monitoringů ve školách. • Realizace inspekcí a výstupní zprávy ČŠI z tematických inspekcí. • Existence portálu prevence-info.cz. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nezájem o PRCH ze strany rodičů. • Nedostatečná mezioborová a meziresortní spolupráce v oblasti PRCH na úrovni měst a obcí. • Nejednotný přístup realizátorů prevence (Policie ČR, OSPOD, NNO apod.). • Nedostatečná podpora ze strany ředitelů škol. • Nižší pozornost vedení krajů k problematice řešení PRCH ve školách. • Přílišná zátěž ŠMP v oblasti administrativy. • Nedostatek školních psychologů, dětských psychiatrů apod. • Chybí povinnost předávání vyhodnocení preventivních programů KŠKP a MP. • Povinnost specializačního studia ve chvíli, kdy není dostatek ŠMP vzdělán. • KŠKP i MP nevykonávají činnost v oblasti PRCH vždy na celý úvazek – kumulace funkcí. • Bagatelizování rizikového chování na úrovni veřejnosti. • Nejednotný a chybějící výklad zákonů. • Dosud nesnížená míra přímé pedagogické činnosti u ŠMP. • Nedostatek finančních prostředků v oblasti PRCH. • Nestabilní financování. • Neúčast KŠKP v hodnotících komisích. • Malé školy nemají možnost žádat u MŠMT o finanční prostředky. • Nedostatek finančních prostředků na MP. • Chybějící supervize pro pedagogické pracovníky (ŠMP, třídní učitele apod.). • Chybějící supervize pro MP v PPP. • Výkaznictví činností není povinností. • Špatná měřitelnost efektivity programů primární prevence.

<p>Časopis Třídni učitel. Realizace metodických porad s KŠKP, MP a ŠM.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečná propagace webu prevence-info.cz. • Pružnější systém výkaznictví.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Vznik OSPRCH. • Cílené zasíťování služeb PRCH do problémových oblastí v ČR. • Vytvoření odpovídajících podmínek pro ŠMP. • Důrazná podpora certifikovaných služeb a programů. • Samostatný dotační program pro systémové krajské projekty. • Kvalitní příprava budoucích pedagogů na VŠ v oblasti PRCH. • Existence škol a NNO s dobrou praxí. • Zlepšení spolupráce s ostatními resorty. • Možnost financování PRCH z EU. • Podpora mentoringu a supervize v oblasti PRCH. • Užší spolupráce mezi kraji v oblasti PRCH. • Zefektivnění obsahu specializačního vzdělávání směrem ke kvalitě. • Přenos potřeb škol a praxe do legislativy. • Zlepšení vztahů krajů a obcí k prevenci (finance i podpora aktivit). • Zapojení všech škol do jednotného systému výkaznictví. • Podpora zavedených ověřených periodik poskytujících relevantních a validní informace z oblasti PRCH. • Větší nabídka seminářů zaměřených na sebezkušenostní prožitky a nácvik dovedností. • Zvýšení povědomí ředitelů škol o nutnosti realizace komplexní primární prevence. • Větší angažovanost ČŠI (sběr dat ze škol, stížnosti a reakce). • Existence týmů pro mládež. 	<ul style="list-style-type: none"> • Demotivace osob působících v oblasti PRCH. • Negativní prezentace PRCH v médiích. • Nejednotnost postupu místních samospráv při realizaci PRCH. • Nízká nabídka odborníků a programů PRCH. • Nárůst rizikového chování v souvislosti s inkluzí ve školách. • Nesnížení míry přímé pedagogické činnosti u ŠMP. • Neukotvení pozice KŠKP v legislativě. • Nekoncepčnost legislativy (zákon 65/2017 Sb. versus 109/2005 Sb.). • Propojenost resortů při tvorbě a schvalování legislativních norem. • Nízký počet ŠMP s absolvovaným specializačním studiem. • Nedostatek certifikovaných služeb. • Negativní a laxní přístup mnohých škol k PRCH. • Přetrvávající liberalizace v konzumaci alkoholu a tabáku. • Nízká podpora škol z dotačního řízení MŠMT. • Nezáměr politiků a významnější řešení oblasti PRCH – upřednostňování aktivit, které jsou „více vidět“. • Přenos realizace primární prevence pouze na NNO. • Unáhlené a nahodilé primárně preventivní přístupy bez kvalitní evaluace. • Prevence nevnímána všemi subjekty jako nedílná součást výchovně-vzdělávacího procesu. • Se zavedením inkluze narůstající problém v klimatu třídních kolektivů.

Příloha 4. Vzor anketního šetření pro žáky policejní školy

Vážení respondenti,

jmenuji se Marek Půček a jsem studentem třetího ročníku bakalářského studia oboru Tělesná výchova a sport na Fakultě tělesné kultury UP v Olomouci. Touto cestou se na Vás obracím s prosbou o vyplnění krátkého dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou bakalářskou práci na téma „*Problematika a prevence rizikového chování na Vyšší policejní škole a Střední policejní škole Ministerstva vnitra*“. Dotazník je anonymní a data budou využita pouze pro mou bakalářskou práci.

1. Pohlaví:
 - a. Žena
 - b. Muž
2. Do které třídy chodíte?
 - a. 1. ročník
 - b. 2. ročník
 - c. 3. ročník
 - d. 4. ročník
3. Už jste se někdy setkal/a s organizací, která řeší problémy mezi mládeží?
 - a. Ano
 - b. Ne
4. Setkal/a jste se někdy s nějakou formou šikany?
 - a. Ignorování
 - b. Pomlouvání a zesměšňování
 - c. Vyhrožování/vydírání
 - d. Manipulace
 - e. Krádeže věcí
 - f. Fyzické/psychické násilí
 - g. Šikana ze sexuálního podtextu
 - h. Ne, nesetkal/a
 - i. Jiné...
5. Je na škole osoba, o které víte, že šikanuje ostatní nebo je šikanovaná?
 - a. Ano, znám někoho, kdo šikanuje
 - b. Ano, znám někoho, kdo je šikanován

- c. Ne neznám
6. Myslíte si, že je policejní škola bezpečná? (Pokud odpovíte ne, tak doplňte proč)
- a. Ano
 - b. Nevím
 - c. Ne, protože...
7. Kouříte cigarety?
- a. Ano, pravidelně
 - b. Ano, občas
 - c. Ne, nekouřím
 - d. Ne, ale lidé v mém okolí ano
8. Konzumujete alkohol?
- a. Ano, každý víkend
 - b. Ano, již několikrát
 - c. Ano, jednou
 - d. Ne, ale chci
 - e. Ne a ani nechci
9. Setkal/a jste se na škole s nějakým druhem kyberšikany?
- a. Ano, dokonce jsem se s tím setkal/a
 - b. Ano, vím, co to je, ale nesetkal/a jsem se s tím
 - c. Ne, nevím, co to je
10. Je na vaší škole problém s rasismem?
- a. Ano
 - b. Ne
 - c. Nevím o tom
11. Byl/a jste někdy za školou?
- a. Ano, několikrát
 - b. Ano, jednou
 - c. Ne, ale chtěl bych to zkusit
 - d. Ne, takové věci nedělám a ani dělat nebudu
12. Řešil se u vás na škole problém s návykovými látkami? (můžete vybrat více možností)
- a. Ano, s měkkými (tabák, konopné drogy, kofein)
 - b. Ano, s tvrdými (alkohol, heroin, pervitin, kokain, alnagon, toluen, LSD...)
 - c. Ne
13. Znáte někoho, kdo má problém s domácím násilím?

- a. Ano, znám osobně
- b. Ano, znám z doslechu
- c. Ne, neznám

14. Využil/a byste možnost něčí pomoci, kdybyste měl/a problém?

- a. Ano, vím, na koho se obrátit a využil/a bych toho
- b. Ano, vím, na koho se obrátit, ale nevyužil/a bych toho
- c. Takové věci bych řešil/a s kamarády
- d. Ne, nevím, na koho se obrátit

15. Když jste ve skupince lidí, cítíte se dobře?

- a. Ano, vycházím s ostatními skvěle
- b. Ne, ostatní mě mezi sebe neberou
- c. Jiná...